

Arbeids manden



Medlemsblad for Norsk Arbeidsmandsforbund Nr. 3/2008 • 110. årg

TARIFF

Tariff 2008

Side 3-8

Fordeling

LO går til forhandlingene med gode kort på handa.

Når disse linjene skrives er vårens store begivenhet i gang: Forhandlingene om nytt og bedre innhold i 131 overenskomster mellom LO og NHO. Det handler i hovedsak om penger og pensjon. Mer penger til de lavlønte, samt videreføring av avtalefestet pensjon.

LO-leder Roar Flåthen konstaterer at det er et viktig og vanskelig oppgjør. Men han går ikke til forhandlingsbordet uten at han tror på en god løsning på spørsmålet om avtalefestet pensjon.

Han ønsker ikke konflikt – det er et virkemiddel som brukes om man ikke når fram med argumenter og sunn fornuft, framholder han. Så får vi se hvor mange som deler denne fornuften. Skjønt, han har alle forbundene med seg i kampen for framtidens AFP-ordning.

LO går til forhandlingene med gode kort på handa. Arbeidsledigheten er lav, Norge går så det suser, rekordhøy reallønnsvekst og utsiktene for landet er lyse.

Men det er det mange som sliter økonomisk, blant dem renholdere og vektere. Til tross for at de står i full jobb, er det lite igjen å flutte seg med. De er nemlig avhengig av at andre får gode tillegg, fordi deres lønn regnes ut etter det. Garantiordningen på 85 prosent av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn er viktig for lavlønnsgruppene. Men de synes det er urettferdig at deres lønn skal fastsettes på denne måten. Og om prosent skal brukes, må satsen minst heves til 95 prosent, mener de.

LO har i oppgjør etter oppgjør kjempet for lavlønnsstillegg og jobbet for utjevning. Uten den innsatsen ville sannsynligvis lønnsforskjellene i Norge vært langt større.

Det er en liten trøst når så mange arbeidstakere innenfor serviceyrkene mener det er urettferdig at de ikke får skikkelig betalt for den jobben de utfører.

Da blir det i framtida LOs oppgave å finne fram til en strategi for rettferdig lønn, hva nå enn det er.

BA

Innhold

- 03 Tariff 2008
- 09 Forbundslederen
- 12 Distriktssekretæren
- 14 Redaktøren
- 15 Avtalefestet pensjon
- 28 Eiksundsambandet
- 32 Kraftverk Titania
- 36 Organisasjonsarbeideren



Avtalefestet pensjon er viktigst under de pågående tariffforhandlingene, ved siden av et skikkelig lønnsloft for de lavlønte. (Foto: colourbox.com)

Medlemsblad for Norsk Arbeidsmandsforbund



Postadresse:

Pb. 231 Sentrum, 0103 Oslo

Layout:

Stine Iversen, LO Media

Produksjon:

Stiftelsen Fri Fagbevegelse
– LO Media
Møllertgt. 39, 0179 Oslo

Annonsepriser:

4-farger:
Helside kr 10.600
Halvside kr 7.600
Kvartside kr 5.300

Svart/hvitt:
Helside kr 9.200
Halvside kr 6.600
Kvartside kr 4.200

Arbeidsmanden redigeres etter Vær Varsom-plakatens regler for god presse-skikk. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU), et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund, behandler klager mot pressen. Adressen er PFU, Rådhusgt. 17, Postboks 46 Sentrum, 0101 Oslo.

Arbeidsmanden utkommer 10 ganger i året, Utgitt siden 1898.

Ansvarlig redaktør:

Britt Andreassen
Epost: britt@lo-media.no
arb-mand@lo-media.no
Tlf: 23 06 33 67

Ane Børrud
ane@lo-media.no

Redaksjonen avsluttet 10.03.2008



Tariff-begrepene:

AFP:

Ble forhandlet fram ved tariffoppgjøret i 1988. Gjør det mulig å gå av med pensjon ved fylte 62 år.

Samordnet oppgjør:

Betyr at LO og NHO forhandler alle tariffavtalene under ett.

Forbundsvisse tilpasninger:

Forbundene får mulighet til tariffrevisjon på egne avtaler, selv om det er samordnet oppgjør. Men medlemmene får kun mulighet til å stemme over det totale forslaget LO/NHO blir enige om.

Overheng:

Forskjellen mellom gjennomsnittsinntekten i et kalenderår og lønnsnivået ved slutten av året. Det forteller dermed hvor stor årslønnsveksten fra ett år til det neste vil bli hvis det ikke gis lønnstillegg i det siste året.

Etterslep:

Manglende lønnsutvikling for grupper som i løpet av en tariffperiode ikke har hatt lønnsglidning, eller mindre lønnsglidning enn gjennomsnittet. Gjennom et eget tillegg kan de få jevnet ut forskjellen.

Lønnsglidning:

Lønnsutvikling i en tariffperiode som skyldes andre tillegg enn de som blir gitt ved de sentrale tariffoppgjørene, f.eks lønnstillegg gitt etter lokale forhandlinger.

Uravstemming:

Fremforhandlet tarifforslag legges fram for medlemmene til godkjenning. Dersom et flertall av de stemmeberettigete har stemt ja, så er forslaget godkjent. Hvis ikke, blir det streik eller nye forhandlinger.

50 øre til forbundene

Årets tariffoppgjør er i gang. Forbundene får 50 øre til disposisjon i de forbundsvisse tilpasningsforhandlingene.

Av Torgny Hasås/LO-Aktuelt

Etter at partene har overlevert kravene til hverandre blir det en gjennomgang av den økonomiske situasjonen. Fra NHO legger direktør Olav Magnussen fram arbeidsgjernes syn. Fra LO innleder sjeføkonom Stein Reegård.

Etter en første dagers møte vil forhand-

lingene skje i de 131 ulike tariffområdene som finnes i LO-NHO-området. Dette store arbeidet vil skje fram til påske. Det er ulike tekniske forandringer innen hvert område som skal forhandles.

Rammen for disse forhandlingene blir 50 øre timen. Det tilsvarer en lønnsøkning på 0,3 prosent. LO og NHO skal bruke kvelden til å bli enige om hvordan forhandlingene skal legges opp. Hvis ramma for oppgjøret blir 6 prosent

NHO-sjef Finn Bergesen jr. presisterte etter forhandlingsstart at det ikke var bestemt om det skulle være en runde med

forbundsvisse tilpasningsforhandlinger.

– Hvor stor sannsynlighet er det, 98 prosent?

– Ja, noe sånt, svarte Bergesen, og fikk LO-leder Roar Flåthen til å føye til at han mente det var 100 prosent sikkert.

– Det blir et svært uvanlig oppgjør fordi AFP blir et viktig spørsmål og Stortinget har allerede vedtatt at det skal bli en avtalefestet pensjon. Det gjør at det er viktig at myndighetene kommer tidlig inn i forhandlingene, sa Bergesen.

Roar Flåthen presiserte at selv om myndighetenes bidrag er vedtatt, kommer ikke NHO utenom å bidra til løsning av AFP.



TRADISJON: Tariffoppgjøret startet med det årvisse håndtrykket mellom partene: LO-leder Roar Flåthen (t.v.) og NHO-sjef Finn Bergesen jr. (Foto: Håvard Sæbø)

Foran svenneprøven

For første gang skal Roar Flåthen lede LO i et tariffoppgjør. Klokka 13.00 5. mars utvekslet han og NHO-direktør Finn Bergesen jr. det rituelle håndtrykket som markerer at årets forhandlingssesong er i gang.

Av Einar Fjellvik/FriFagbevegelse.no

De første dagene kommer ikke til å by på dramatik. NHO vil få overrakt LOs representantskapsvedtak med Roar Flåthens kommentarer, og LO vil motta tilsvarende dokument og kommentarer fra NHO. I tillegg vil to sjeføkonomer gå gjennom den økonomiske situasjonen.

I løpet av de neste dagene kommer det praktiske forhandlingsarbeidet i gang. Noe av det første man må forsøke å enes om, er en økonomisk ramme for oppgjøret, slik at forbundene kan komme i gang med tilpassingsforhandlinger for de i alt 131 tariffavtalene som skal revideres - mens hovedorganisasjonene går løs på årets store nøtt; avtalefestet pensjon (AFP).

Timeplanen

Ingen regner med at man kommer til enighet over forhandlingsbordet. Timeplanen er for lengst lagt for hele prosessen fram til den siste lange natta hos Riksmeklingsmannen.

Selv om det skulle ligge et anbefalt meklingsforslag på bordet om morgenen 2. april, vil debatten neppe være over. Aksjonen «Forsvar AFP» har allerede tillyst stormøte 9. april for å gå kritisk gjennom forslaget.

Mange utfordringer

Det er usedvanlig mye som står på spill i årets lønnsoppgjør:

Først og fremst gjelder det en av fagbevegelsens aller helligste kuer; avtalefestet pensjon. Roar Flåthen har lovet de LO-organiserte en AFP-ordning som er «minst like god som dagens». Han vet – i likhet med alle de andre aktørene rundt forhandlings- og meklingsbordet – at uansett



UAVSTEMNING er LO-leder Roar Flåthens mektigste våpen i forhandlingene, og mekling det største hinderet han må over før han kan sette sluttstrek for årets tariffoppgjør. (Arkivfoto: Sissel M. Rasmussen)

hvordan dette tariffoppgjøret løper av, så må man til slutt komme fram til et forslag som overlever en uravstemning blant de LO-organiserte. Uravstemningen er Roar Flåthens mektigste våpen i de kommende ukens forhandlinger og mekling det største hinderet han må over for å kunne sette sluttstrek for tariffoppgjøret.

Etter at LOs representantskap åpnet for å prioritere grupper som har blitt hengende etter i lønnsutviklingen, har det meldt seg en jevn strøm av grupper som mener de har krav på større eller mindre ettersleps-t tillegg. Lavlønnsproblemet vil utvilsomt sette sitt preg også på årets oppgjør. Særlig utfordrende blir det å finne løsninger som sikrer at den lavlønnsprofilen som blir lagt inn i det sentrale oppgjøret fortsatt er synlig når de lokale lønnsforhandlingene er unnagjort.

I tillegg har Likelønnskommisjonen nylig lagt fram sin rapport om vårt kroniske likelønnsproblem. De første kommentarene viser spenninger innad i LO om hvordan problemet skal angripes. Uansett er dette et tema der LO helst vil sitte i førersetet

selv, framfor å overlate initiativet til kommisjoner og politikere. Lønnsoppgjøret er LOs anledning til å gjenvinne initiativet.

Politiske overtoner

Også de politiske overtonene er mange i årets lønnsoppgjør:

Jens Stoltenbergs rødgrønne koalisjon sli-ter tungt på meningsmålingene halvannet år før neste stortingsvalg. Den har neppe råd til å havne i konflikt med LO om AFP skal den få til den mobiliseringen som trengs for å bli gjenvalgt. Spørsmålet er om regjeringen kan komme LO langt nok i møte uten å svekke pensjonsreformens «stå lenger i arbeid»- profil så mye at den får trøbbel med Stortinget.

Og midt oppe i travle forhandlingsdager og –netter husker nok også Roar Flåthen at det bare er ett år til neste LO-kongress. Kommer han ut av årets tariffoppgjør med AFP-flagget til topps, trenger han neppe drive noen ytterligere valgkamp. Da vil valget av ny LO-leder på kongressen neste vår mer få preg av kroningsseremoni.



KOMPLISERT: Roar Flåthen var tilbakeholden med løftene til leder for Likelønnskomisjonens leder Anne Enger. (Foto Tri D. Nguyen)

– Likelønnsnett vanskelig for LO

Det sitter langt inne for LO å godta en statlig likelønnsnett inn i et tariffoppgjør. – Men det er vel litt vanskelig å si nei til 3 milliarder også, påpeker Anne Enger i Likelønnskomisjonen.

Tre milliarder kroner inn i et tariffoppgjør for å heve lønnsnivået for kvinnedominerte grupper i offentlig sektor - forutsatt at det ikke kommer motkrav i privat sektor. Det er blant forslagene Likelønnskomisjonen la fram i slutten av februar.

De første kommentarene fra organisasjonene i arbeidslivet varierte fra entusiasme til blank avvisning.

– Jeg forstår at dette er vanskelig for LO. Det sa Anne Enger, da hun innledet på LOs tradisjonelle likestillingslunsj i forbindelse med den internasjonale kvinnedagen 8. mars. Temaet var Likelønnskomisjonens forslag, og særlig innspillet om en statlig likelønnsnett inn i et tariffoppgjør for å løfte underbetalte og kvinnedominerte grupper en gang for alle. Forslaget er at det knyttes betingelser til de tre milliardene, blant annet at offentlig sektor kan få mer enn privat i det aktuelle oppgjøret, samt at det ikke fremmes noen kompensasjonskrav fra andre grupper.

Angriper modellen

– Vi har funnet ut at lønnsforskjellene er

størst i gruppa med fire års utdanning, og det er også i denne gruppen andelen kvinner er størst. Vårt forslag er at staten kjører inn tre milliarder kroner til kvinnedominerte grupper i offentlig sektor i et tariffoppgjør, for å løfte dem en gang for alle, sa Enger.

Hun pekte på frontfagmodellen som et av hovedproblemene for å oppnå likelønn:

– Vi må utfordre forhandlingsmodellen fordi den opprettholder de relative lønnsforskjellene.

Anne Enger mener imidlertid ikke Likelønnskomisjonens forslag er et angrep på den frie forhandlingsretten:

– Det vil være et brudd med tradisjonen som partene i forhandlingene selv velger. Dette er vanskelig, men jeg tipper det også er vanskelig å si nei takk til tre milliarder kroner, sa Enger.

Partene i sentrum

LO-leder Roar Flåthen uttalte at mange av forslagene til komisjonen er interessante, og skal utredes grundigere enn ved normale

høringer. Det er særlig likelønnsnetten og den foreslåtte tredelingen av foreldrepermisjonen LO skal gå grundig inn i, varslet han.

– Ren politisk styring av lønnsdannelsen er lite heldig, mener Flåthen. Han understreker at det er en forutsetning for LO at partene fortsatt skal ha dette ansvaret, likelønnsnett eller ikke.

– Dette er komplisert. Dersom partenes ansvar for likelønn og lavlønn fraskrives kan det få negative konsekvenser på sikt.

Han understreker at han ikke ser frontfagmodellen som noe hinder for likelønn, men at det vil være opp til rammene og sektorene å løse denne utfordringen.

– Både FO og NTL har reagert på det de oppfatter som en lunken holdning i LO?

– Det er nok litt misforstått. De uttalelsene vi har kommet med har vært forsiktige fordi denne saken nå skal behandles i organisasjonen, og er mer et uttrykk for respekt for den interne prosessen, sier Flåthen.

Av Eline Lønnå/LO-Aktuelt



– AFP må på plass

Klokken 13.00 5. mars startet tariffoppgjøret mellom LO og NHO. Norsk Arbeidsmandsforbunds leder, Erna C. Dyngne, forventer at forhandlingene fører fram til en så god AFP-ordning at medlemmene kan si ja til forhandlingsresultatet.

– 62-åringene skal ikke ha reduserte AFP-ytelser ut fra dagens nivå. Dette er viktig for våre slitere, sier Dyngne.

– Og det er den enkelte selv som må vurdere om hun eller han vil gå av med avtalefestet pensjon, det skal ikke behovsprøves.

Ekstra til de lavlønte

Dyngne forventer også at NAFs lavlønte grupper får noe ekstra i dette oppgjøret.

– Mange av våre medlemmer har ikke råd til å ta ut AFP. Derfor må vi få et eget lavlønnstillegg i dette tariffoppgjøret. Jeg håper at resten av LO-familien blir med på det, sier hun.

Forventninger

Dyngne vet at alle forbundets medlemmer i servicesektoren har høye forventninger til dette oppgjøret. Hun viser til at industrien hadde en lønnsvekst på 5,5 prosent i fjor, mens det i servicesektoren var en lønnsøkning på 4,5 prosent. Dette innebærer et etterslep på 1 prosentpoeng.

– Dette bør kompenseres, sier Dyngne.

Hun understreker at selv om det vil bli forbundsvise tilpasninger i dette oppgjøret, så er det et samordnet oppgjør.

– Vi kan ikke forhandle som om det er forbundsvist oppgjør når det er samordnet.

Det kan hende vi må bruke noe av oppgjøret på å få på plass avtalefestet pensjon, sier forbundslederen.

Tariffoppgjøret 2008

5. mars: LO og NHO møtes. Kravene overleveres.

6. til 13-/14. mars: Sentrale forhandlinger, forbundsvise tilpasninger av 131 overenskomster.

12. mars kl. 10.00: Forhandlingene avsluttes. Dersom brudd – plassoppsigelse for alle medlemmer i LO/NHO-området. Varsel om streik fra tariffavtalenes utløp. Riksmeklingsmannen trekkes inn.

25. mars: Eventuell meklingsstart.

28. mars: LO kan bryte meklingen. Riksmeklingsmannen må finne en løsning i løpet av fire dager.

1. april: Meklingsfristens utløp kl. 24:00. Løsning eller konflikt.

4. april: Forhandlingsstart offentlig sektor.

1. mai: Forhandlingene i offentlig sektor avsluttes.



Forventningene står i kø

LO står samlet bak Roar Flåthen i AFP-saken, men forventningene til årets lønnsoppgjør er større enn som så.

Av Einar Fjellvik/FriFagbevegelse.no

– Roar har en samlet fagbevegelse bak seg hvis han mener det er nødvendig å gå til streik for å oppnå en AFP-ordning som er minst like god som i dag, erklærte Rolf Bersås fra EL & IT Forbundet i Rogaland – og noen andre meninger var det ikke om den saken i LO-representantskapet.

Derimot var det mange av de 22 talerne som benyttet anledningen til å minne LO-ledelsen om at det også er andre forventninger som må innfris i vårens forhandlinger.

Erna C. Dynge fra Arbeidsmandsforbundet minnet om de mange lavlønnte renholderne, vaktmannskaper og andre i serviceyrkene.

– La oss vise at fellesskapet stiller opp for de lavlønnte, appellerte hun.

Dynge fikk følge av flere av sine forbundsfeller: Eva Jenssen, som selv arbeider som renholder:

– De to siste årenes lønnsoppgjør er spist opp av sentralbanksjefens rentehevinger, faststo hun.

– I min bransje er det mange som fortsatt drømmer om at lønna skal bli så god at en ikke trenger å ha to jobber for å ha råd til å betale husleia, la hun til.

Alt til de lavlønnte

Kraftigst lut foreskrev Kjell Borglund, også han fra Arbeidsmandsforbundet. Han foreslo at hele den økonomiske rammen unnatt det som trengs for å videreføre AFP-ordningen reserveres for de lavlønnte.

– Vi andre står over og viser at ordet solidaritet fortsatt er levende i LO, var hans appell til representantskapet. Så langt var ikke representantskapet villig til å gå. Borglunds forslag sanket kun fem stemmer da det ble votert over det.

Start med de statsansatte

Turid Lilleheie fra NTL var opptatt av likelønn og ville starte kampen for likelønn med et skikkelig lønnsloft for de statsansatte i årets oppgjør.

– Vi vil ha muligheten til å sprengte noen rammer, varslet hun.

Arve Bakke fra Fellesforbundet minnet om at også dette forbundet har grupper som har sakkert akterut i lønnsutviklingen og varslet kamp for å ta igjen etterslepet. Bakke var likevel den i debatten som klarer minnet om at dagen økonomiske oppgangstider kommer til å ta slutt.

– Lønnstilleggene skal kunne bæres også i dårligere tider, minnet Bakke om.

Over 10 kroner timen

Per Østvold og Roger Hansen fra Transportarbeiderforbundet minnet om de store gruppene i LO som sakkert akterut i lønnsгалoppen fordi de har liten eller ingen lønnsгалidning. De varslet at bussjåførene i Transportarbeiderforbundet kan komme til å trenge lønnstillegg på godt over 10 kroner timen – bare for å rette opp etterslep.

– Hvis ikke vi kan greie å ivareta de lavlønnte i dagens gode tider, når skal vi da greie det, spurte Per Østvold.

Representantskapet avsluttet med å vedta sekretariatets innstilling om samordnet lønnsoppgjør med forbundsvisе tilpasninger.



RADIKAL: Kjell Borglund fremmet det mest ytterliggående forslaget på representantskapsmøtet – høytlønte, avstå fra lønnstillegg. (Foto: Tri D. Nguyen)

– Gi potten til de lavlønte

– Kanskje vi som tjener mest kan avstå fra tillegg i år og gi hele potten til de lavlønte. Er vi modige nok til det, spurte Arbeidsmandsforbundets Kjell Borglund på representantskapsmøtet i LO 19. februar.

Tekst: Britt Andreassen

– Dette kan bli et historisk møte, hvis vi etter at avtalefestet pensjon er sikret, sørger for å gi et skikkelig løft til de lavlønte. Det er ingen grunn til at lønnsforskjellene skal være så forskjellig, og dette er en enkel løsning på det problemet, provoserte Borglund. Forslaget hans ble satt opp mot sekretariatets innstilling til tariffpolitisk vedtak - og falt.

Han var en av Arbeidsmandsforbundets delegater til representantskapsmøtet som talte de lavløntes sak. Eva Jenssen var en annen. Som renholder får hun sitt lønnsnivå bestemt av garantibestemmelsen om 85 prosent av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn. Hun etterlyste i stedet en ordning som gir dem 95 prosent av gjennomsnittslønna i Norge.

Forbundsleder Erna C. Dynge slo fast at

ved dette oppgjøret er avtalefestet pensjon viktigst. Men ikke bare det. Hun mener det må gå an å ha to tanker i hodet samtidig.

– Vi må vise at vi vil noe for de lavlønte, vise at vi mener noe med det når vi sier vi vil jobbe for at de lavlønte skal få bedre lønn. Det er mange innenfor serviceyrkene som ikke tjener mer enn 250 000 kroner, og som ikke har stort igjen når alle faste utgifter er betalt. De fortjener ei høyere lønn og vi som fellesskap kan bidra slik at de ikke henger etter gang etter gang, sa hun.

Thor Sannæss, som representerer vakt, innrømmet at han ble litt satt ut etter å ha hørt alle innleggene på møtet. Han trodde at han skulle stå på talerstolen og være sint, fordi han regnet med at det hele bare skulle dreie seg om avtalefestet pensjon. Slik ble det ikke.

– Selvfølgelig vil også vektere ha avtalefestet pensjon, men vi har så dårlig lønn at vi ikke har råd til å ta ut AFP. Det systemet vi har med lønnsoppgjørene gjør at forskjellene faktisk blir større. Vi kan ikke ha det slik at vi får en tjenerklasse, der noen har det dårligere enn andre fagorganiserte. Skal servicearbeidere fortsette å tjene dårlig, spurte Sannæss.

– Butikkmedarbeiderne, renholderne og

de som rer sengene våre - som kjendismillionærene Hagen, Reitan og Stordalen har tjent seg rike på. Vi reddes av 85 prosentregelen, men regnestykket blir dårligere for hvert år som går. Kanskje vi skal gå for det Eva Jenssen snakket om – 95 prosent av gjennomsnittslønna i Norge?



Tariffleksikon på nettet

På FriFagbevegelse.no (portal for LO-aktuelt og LO-forbundenes fagblader) finner du et tariffleksikon. Her kan du finne forklaringer på alle ordene som blir brukt i forbindelse med tariffoppgjør. Er du usikker på hva etterslep og lønnsglidning er? Gå inn på www.frifagbevegelse.no/verkt_ykassa/tariffleksikon/



Det viktigste er å få til en like god ordning som i dag for dem som ikke orker å jobbe en dag til etter de har fylt 62 år.



Den lange våren!

I skrivende stund sitter jeg i hektiske forhandlinger i tilknytning til årets tariffoppgjør. Målet er først og fremst å få til en så god AFP som mulig, og for mange av våre medlemmer er i tillegg solid lønnsvekst veldig viktig. Det viktigste er å få til en like god ordning som i dag for dem som ikke orker å jobbe en dag til etter de har fylt 62 år. Dette gjelder mange av våre medlemmer. Jeg synes forbundet har fått synliggjort vårt krav om både AFP og satsing på lavlønnsgruppene våre. Forhandlingene fortsetter nå fram mot påske og vi skal også få på plass de forbundsvisе tilpasningene i våre overenskomster. Dette er et krevende arbeid, men vi er godt forberedt som følge av forarbeidet i forbundet med innsendte forslag og arbeidet som ble gjort i tilknytning til tariffkonferansen på Hamar.

Hva det endelige utfallet av forhandlingene vil bli, er det for tidlig å si noe om nå, men det er mitt håp at våre medlemmer får et godt resultat ut til uravstemning, på de områder som forbundet har hatt fokus på i denne prosessen.

Soria Moria

Regjeringen er i disse dager i gang med arbeidet fram mot statsbudsjettet for 2009. Stoltenberg og hans regjering har nå en siste mulighet til å fullføre det arbeidet som de rød-grønne la ned i Soria Moria-erklæringen. Mye bra er gjort og i tråd med de krav vi i fagbevegelsen har framsatt, men ennå gjenstår en god del. Jeg vil særlig peke på behovet for å oppgradere vann- og avløpsnettet i Norge, både ut i fra økonomiske og miljømessige grunner. En helhetlig strategi på dette området må nå komme på plass, og regjeringen bør vurdere å avsette fondsmidler til kommuner som ønsker å oppgradere sin vann- og avløpsinfrastruktur.

Det må satses mer på veiinvesteringer og veivedlikehold, slik at vi får et veinett i Norge som er tilpasset våre behov både for gods- og persontransport. Jeg mener det er fullt mulig å satse på økt veibygging uten at dette gir uheldige virkninger på økono-

mien - som enkelte hevder. Det er både kapasitet i bransjen og et skrikende behov for bedre vedlikehold av nedslitte veier. En oppgradering av disse vil innebære både en miljømessig gevinst og vi vil få færre ulykker. Jeg håper også at regjeringen denne gang vil ta et løft for kysten vår, slik at vi også får både farleds-utbygging og en bedret beredskap langs vår langstrakte kyst. Vi har også utfordringer innenfor andre områder som vi vil komme tilbake til etter hvert.

Internasjonal solidaritet

I tilknytning til 8. mars-markeringen har kvinner og menn over hele verden markert denne solidaritetsdagen. Jeg mener det aller viktigste med 8. mars er at kvinner over hele verden viser solidaritet med hverandre. Jeg tenker på Afghanistan, Midtøsten og mange andre steder i verden hvor kvinner og barn har dårlige helsetilbud. Jeg tenker på hvor vanskelig mange kvinner har det når det gjelder å delta i arbeidslivet. Også her hjemme må kvinnene gis samme muligheter som menn til delta i yrkes- og organisasjonslivet. Mange lavlønte i servicebransjer er utsatt for useriøse arbeidsgivere og har derfor vansker med å greie seg økonomisk. Her har vi i Norge fortsatt et godt stykke igjen å gå, både når det gjelder likelønn og andre økonomiske rettigheter for kvinner – så Kvinnedagen er viktig!

God Påske!

Erna

Kravene viktigst

– Oppgjørformen er ikke det viktigste. Det er kravene vi stiller som er viktige, sa forbundsleder Erna C. Dynge, da hun oppsummerte etter tariffkonferansen på Hamar i februar.

Hun konstaterte at flere andre forbund har hatt sine runder og konkludert – avtafestet pensjon er det primære, og da er et samordna oppgjør mest hensiktsmessig. Signalene går på at det blir samordna med forbundsvise tilpasninger, sa hun noen dager før LOs representantskaps vedtok oppgjørformen.

– Spørsmålet blir hvor mye får vi lavlønnstillegg, og hvordan vi kan treffe dem som faktisk er lavlønte. Hos oss mangler vi et tillitsvalgtapparat som håndterer dette i bedriftene. Nå legges det på overenskomstene, men treffer ikke alle likevel. Vi treffer nok aldri 100 prosent, men hvordan treffer vi best mulig, spurte forbundslederen.



NOVISER: Ingen av medlemmene i tariffrådet for Maskin hadde vært med i en sentral tariffkonferanse tidligere, men enige ble de: fra venstre Anton Bøe (avdeling 3), Per Åsmund Knutsen (avdeling 2), Roger Sivertsen (avdeling 4), Karl Arne Kjeldsen (avdeling 4), Knut Mathisen (avdeling 8), og Vidar Graven (avdeling 5)

Hun meddelte at ved samordna oppgjør med forbundsvise tilpasninger, vil partene møtes første gangen 5. mars. Den 13. skal forhandlingene være ferdig – også de forbundsvise tilpasningene. Hun slo fast at det er store dragninger internt i LO-familien

– og at avtafestet pensjon blir vanskelig å hale i land.

Blir det brudd den 13. mars, møtes partene hos Riksmeklingsmannen etter påske. Hvis de ikke er enige etter fire dager blir det streik.

Lønn – lønn - lønn

– Vi skal formidle det medlemmene ønsker – og det er ikke samordna.

Slik uttrykte Tommy Nymo seg etter forbundsstyrets debatt om oppgjørform ved vårens tariffforhandlinger på Hamar 15. februar. Avdelingslederen fra avdeling 4 Nordland var ikke alene om dette synspunktet. Flere grupper i Arbeidsmandsforbundet legger mer vekt på lønnsvekst enn avtafestet pensjon som det viktigste kravet når partene i arbeidslivet møtes i begynnelsen av mars.

Forbundsleder Erna C. Dynge konstaterte at et forbundsvist oppgjør er det som gir mest penger til forbundets forskjellige yrkesgrupper. De gruppene som mest trenger et reelt lønnsloft, slik som vakt, renhold og bergindustrien. Og blir det samordna, så må oppjøret ha en reell lavlønnprofil, slik at medlemmene får noe igjen, sa hun.

Forbundslederen mente det er på høy tid å utfordre arbeidsgiversida – og at også de forholder seg til de rammene som de forhandler med LO om.

Samordna oppgjør med forbundsvise tilpasninger vil hjelpe på, mente andre, som understreket at lavlønte må få et skikkelig lønnsloft ved det kommende tariffoppjøret.

– Åtte av ti menn mener at kvinners lønn må heves, men i praksis viser det seg motsatt, konstaterte Kjell Borglund fra avdeling 5 Innlandet. – Hvis de som tjener mest kan avstå med noe av tillegget til de lavlønte, så ville det bidra utrolig. Men det gjør de aldri – og i tillegg har de lokale forhandlinger, fortsatte han.

– Hele LO må ta et løft for å heve lønnsnivået til de lavlønte. De sier det, men gjør det ikke, mente Terje Mikkelsen i avdeling 7 Sør-Vest. – Representantskapet kan også si det, men viljen til å etterleve det er ikke til stede. Hadde vi forhandlet alene, ville vi klart å heve lavlønnen.

Forbundsstyret vedtok en uttalelse der det anbefaler den oppgjørformen som på best mulig måte ivaretar medlemmenes interesser for å sikre medlemmene en lønn å leve av, rettferdig likelønn mellom kjønnene, og en solidarisk lønnspolitikk i samsvar med medlemsgruppens interesser:

– Det fremmes krav om at de lavtlønte prioriteres, og får et reelt lønnsloft.

– Det fremmes krav om videreføring av AFP i tråd med LO kongressen og landsmøtets vedtak.

– Det fremmes krav om forbedring av lærlingenes lønns- og arbeidsvilkår.

– Det fremmes krav om at de rammer som er førende for LO også må gjelde for ledergruppene i samfunnet.

– Det fremmes krav om bestemmelser som gir de tillitsvalgte verktøy til å kunne hindre useriøse virksomheter og sosial dumping.

Tekst og foto: Britt Andreassen

Blir de enige, skal uravstemningsresultatet være klart cirka 20. april.

– Det er veldig viktig at alle bruker stemmeretten sin, uansett om det blir ja eller nei, understreket hun. – Viktig for at arbeidsgiverne ikke skal underkjenne resultatet. Push på medlemmene til å bruke stemmeseddelen sin. Ved de siste oppgjørene har det vært altfor lav deltakelse, og vi har måttet oversende resultatet til LO for godkjenning.

Representanter for de forskjellige tariffrådene presenterte resultatet etter mangfoldige timers diskusjon om krav og forbedringer av overenskomstene:

Vakt: 50 sider med forskjellige forslag. De gikk i all hovedsak på lønn. De gikk imot samordna oppgjør, men innser at de nok ikke får viljen sin i denne sammenhengen. De fremmet sterkt at oppgjøret må ta hensyn til de lavlønnte først og fremst, og at tidligere lavlønnstillegg har vist at det bidrar lite til utjevning.

Renhold: Var enig med Vakt – det vik-

tigste er å heve lønna, spesielt minstesatserne. Renhold er en gruppe som aldri får nytte godt av avtalefestet pensjon. Mange må slutte å arbeide før oppnådd aldersgrense, mens andre ikke engang har råd til å ta ut AFP. De setter derfor sin lit til at LO-felleskapet bidrar til at også denne gruppe får ei lønn som er så god at de kan ta ut AFP – på lik linje med andre arbeidstakere. Når andre får 1 kroner, får vi 85 øre, fastslår de, og det bør det bli en forandring på. – Høyere lønn og AFP? Vi sier som Ole Brumm: Ja takk, begge deler.

Bergindustrien: Ønsket seg forbundsvise forhandlinger, men etter at Fellesforbundet tidlig flagget samordna, så blir det vel det, sa de. Ga uttrykk for at lavlønn ikke måtte settes opp mot avtalefestet pensjon, skjønt de ser at AFP er første bud og at det etter det kanskje blir lite igjen å dele på. Og det lille som blir igjen, må legges på minstelønna, fastslo denne gruppa.

Maskin: Går for forbundsvist oppgjør.

Denne gruppa er ikke omfattet av LO/NHO-forhandlingene, men konstaterte at de sto igjen som vinnere etter mellomoppgjøret i fjor. Sa de kom opp på et anstendig lønnsnivå da. Likevel er det langt igjen. Gruppa tok for seg 54 sider med forslag og oppsummerte de viktigste punktene: økt minstelønn, økt ansiennitetstillegg, lærlinglønna heves, 12 år topplønn, hjemmeberedskapsordning og diett etter statens satser.

Anlegg: Ville ha samordna oppgjør med forbundsvise tilpasninger. Avtalefestet pensjon viktig å beholde, men mange på anlegg går av før oppnådd aldersgrense. Slitne etter tungt arbeid og 80 prosent av dem som går av har muskel og skjelettplager. Krav: Minstelønna må opp, tillegg for dem som jobber under jord, mer til brakkebetjeningen, endret reisedag (mandag, ikke søndag) til ei gruppe som aldri har ei hel helg hjemme med familien.

Tekst og foto: Britt Andreassen



LØNN: Tillitsvalgt for renholderne, Eva Jenssen, konstaterer at svært få av hennes kolleger har råd til å ta ut AFP. Avgangsalder for renholdere i ISS er 57 år, fortalte hun på tariffkonferansen. Høyere lønn er viktigst for denne gruppa. Bak sitter Terje Mikkelsen (t.v.) og Tommy Nymo.

Størk

Distriktssekretær Roy Olav Olsen (48) er ambisiøs. Før sommerferien skal han ha klart å verve 100 nye medlemmer innen renholdsbransjen. Det er han brennsikker på. – Hvis alle medlemmene våre klarte å verve én hver, ville forbundet være dobbelt så stort neste år, sier han. Klarere kan vel selv ikke forbundslederen få sagt det.

Tekst og foto: Terje Hansteen



– I løpet av 2006 og 2007 klarte vi i løpet av fem måneder å verve 100-120 nye medlemmer, hovedsakelig innenfor renhold. Derfor er det ikke utopisk å rekruttere 100 før ferien. Det skal blant annet skje ved frikjøp av en tillitsvalgt én dag per uke. Vi må sette oss mål. Vi har jo klart det før, konstaterer distriktssekretær Roy Olav Olsen i avdeling 5 Innlandet. Og så ler han godt og tar seg en snus.

Fokus på verving

Han farter rundt på bygdene og i byene i Hedmark og Oppland og snakker med folk. Hører hvordan medlemmene har det. Prøver å gi råd i fastlåste situasjoner. Og så forsøker han å verve nye folk.

– Forrige uke besøkte jeg en ny bedrift på Magnor, en renholdsbedrift. Da klarte vi å få tre nye medlemmer og flere kan det bli. Arbeidsstokken er på totalt femten. Vi ser

det klart største potensialet i servicesektoren, det vil si renhold og vaktbransjen. Aller størst da innen renhold. Foreløpig har vi i avdelingen, som omfatter Hedmark og Oppland, 440 medlemmer innen renhold. Men vi ser jo at det er langt flere som jobber i denne bransjen. På andre områder ser vi også et potensial, blant annet innen maskinentreprenørbransjen.

– Hvilke argumenter bruker dere når dere prøver å verve nye medlemmer?

– Vi viser til hvor viktig det er å sikre lønns- og arbeidsvilkår gjennom en tariffavtale, og at man ikke står alene, men får hjelp hvis man trenger det. Pluss alle de gode forsinkringene vi kan tilby.

ISS størst

– Skjer det ikke at noen også melder seg ut?

– Jada, i den senere tid har vi sett at flere

JOBBHJELP: – Hvis vi klarer å hjelpe medlemmer til å få tilbake en jobb de har mistet, så er det noe av det beste ved jobben som distriktssekretær, sier Roy Olav Olsen, som har holdt det gående for Arbeidsmandsforbundet siden 1999.

skifter yrker og da er det viktig at vi klarer å få dem til å bli i LO-familien. Netto tilvekst er imidlertid større enn utmeldinger. Så er det også viktig å ha fokus på dem vi allerede har som medlemmer, slik at vi kan få beholde dem. Nye medlemmer ringer vi og snakker med, for at de skal få en nærmere tilknytning til avdelingen, sier Roy Olav og forteller om superdagen han hadde på Hedmark for en stund siden.

– Det dreide seg om en maskinbedrift, hvor vi hadde få medlemmer. Det var i det hele tatt magert der. Men i løpet av en vending klarte vi å verve hele 24 medlemmer. Da hadde jeg en virkelig god følelse etterpå! Vi har en del tillitsvalgte som er veldig flinke til å verve . . .

– Hvilke klubber er de største?

Her må Roy Olav ta en tenkepause. Det spørsmålet var egentlig litt vrient, ser det ut som.

– Måtte du spørre om det, spør han og ler. Ny tenkepause.

– Det må være ISS med 240 medlemmer. Men vi har også andre store klubber, som for eksempel klubben i Toten Bygg og Anlegg på Lena, der har vi 75 medlemmer. Pluss Mestas arbeiderklubb med omlag 170 medlemmer.

Tvister

41 klubber med 1575 medlemmer risikerer å få besøk av distriktssekretæren. Han blir

i t r u a

stort sett tatt godt imot, både av arbeidstakere og arbeidsgivere. Den viktigste jobben han gjør som distriktssekretær, er å gi råd og veiledning, og hjelpe medlemmene og de tillitsvalgte, sier Roy Olav.

Det kan dreie seg om arbeidstvister, tariffavtaler, yrkesskadesaker og rekruttere nye tillitsvalgte. Det siste er ikke noen enkel jobb, enkelte steder er det faktisk veldig vanskelig. Hva det skyldes? Tja, i dag er det jo et helt annet tempo på arbeidsplassene enn tidligere. Pluss at folk har en masse fritidstilbud å velge mellom. Og at det kan være en krevende jobb å være tillitsvalgt.

– *Hva er din rolle i tvistesaker?*

– Der er min rolle å være rådgiver. Forhandlingsrett har jeg ikke, med mindre forbundet gir meg det. Jeg står mer i bakgrunnen, og gir råd og veileder. I løpet av de årene jeg har jobbet i Arbeidsmandsforbundet, har jeg opplevd en del grelle oppsigelsessaker hvor partene står langt fra hverandre. Det har vært lite skriftlighet og dårlig argumentasjon. I en sak fikk en ansatt i renholdsbransjen oppsigelse over kafébordet. Oppsigelsen var veldig usaklig. Men saken løste seg, partene kom til enighet og vedkommende beholdt jobben.

– *Hvilke tanker gjør du deg om norske arbeidsgivere etter slike saker?*

– En del arbeidsgivere burde ha vært bedre skolert, jeg blir ikke akkurat imponert over kompetansenivået deres. Heldigvis er det få saker som denne. Noen bransjer er mindre ryddige enn andre og det er ingen tvil om at de fleste sakene vi har hatt, har vært innen renholdssektoren.

– *Blir du selv personlig engasjert i saker som denne?*

– Ja, jeg blir jo det. Man bryr seg hvis man

ser at det foreligger en usaklig oppsigelse.

– *Du skal som distriktssekretær forholde deg til mange ulike bransjer. Hvordan klarer du det?*

– I utgangspunktet står alle likt ved at arbeidsmiljøloven og andre lover gjelder for alle. Det som er ulikt er tariffavtalene, og jeg kan ikke alle utenat, bedyrer Roy Olav. – Det skulle bare mangle med så mange forskjellige bransjer å forholde seg til.

Skolering viktig

Distriktssekretæren er opptatt av skolering av medlemmer og tillitsvalgte. Akkurat den delen av jobben kan ofte være svært utfordrende, medgir han. Ofte må avdelinger kjøre kurs sammen, skal de få nok påmeldte.

– Vi skal nå kjøre forbundsskolen sammen med avdeling 8 Midt-Norge. Kurstilbud blir sendt ut til mange, men få responderer. Dette er noe vi sliter med. Jeg skulle gjerne ha sett at flere ville være med. Vi erfarer også at det er vanskelig å få kontinuitet med de tillitsvalgte. Man blir jo valgt for to år og det er først etter de to årene man har blitt varm i trøya. Og da kunne det jo være greit om de vil sitte noen år til.

Var i fengsel

Selv hadde ikke gjøvikenseren Roy Olav Olsen noen bakgrunn fra Norsk Arbeidsmandsforbund da han fikk jobben i 1999. Men han hadde bakgrunn fra fagbevegelsen som tillitsvalgt i Gjøvik fengsel. (Jo da, de har fengsel i Gjøvik også).

– Jeg begynte å jobbe i Forsvaret og var der i fem år. Deretter tok jeg en toårig utdannelse ved Kriminalomsorgens Utdanningscenter og jobbet så i fengslene i Bodø

og Gjøvik i til sammen 14 år. I Gjøvik fengsel ble jeg tillitsvalgt, et verv jeg likte godt. Så så jeg en annonse om en ledig stilling i Arbeidsmandsforbundet, arbeidsoppgavene fristet, jeg søkte og fikk den. For meg ble det en helt annen virkelighet å komme fra fengslet til NAF. Først hadde vi bare Oppland å ta oss av, men i 2003 ble avdelingene i Oppland og Hedmark slått sammen.

Roy Olav har en jobb som han i stor grad styrer selv. Med seg på laget har han kontorsekretær og regionalt verneombud. Med andre ord et lite faglig miljø, også fordi de måtte flytte fra Folkets hus på Lillehammer da det ble solgt. Men han er stadig med på møter i LO-regi og har et utstrakt samarbeid med andre LO-forbund, så jobben som distriktssekretær blir ikke så ensom som den kanskje kan høres ut som.

Bistå medlemmene

Å kunne bistå medlemmene er det beste ved jobben, mener Roy Olav og utdyper det nærmere.

– For eksempel hvis noen har opplevd å miste jobben og så får den tilbake fordi vi har hjulpet dem. Eller at vi har hjulpet de medlemmene som ikke har fått den lønna de har krav på. Det er helt klart det mest givende ved denne jobben, synes jeg. I det hele tatt er det flott med fornøyde medlemmer, proklamerer Roy Olav, og påpeker hvor viktig det er ikke å tape arbeidsgiversiden av syne.

– Det er veldig viktig å ha et godt forhold til arbeidsgiverne. Mange av dem er faktisk fornøyde med at de ansatte er organisert, sier distriktssekretær Roy Olav Olsen, som har en travel periode foran seg. For det skal jo verves nye hundre medlemmer. Minst.



NYANSATT: Ane Børrud er ansatt som ny ansvarlig redaktør av Arbeidsmanden.

– Jeg gru-gleder meg

Det sier Ane Børrud som skal overta redaktørkrakken i Arbeidsmanden fra 1. juni. Ane kommer fra stillingen som organisasjonsarbeider i avdeling 2. I tida fram til hun overtar, skal hun jobbe som journalist sammen med dagens redaktør.

Etter tre år som organisasjonsarbeider kjenner hun forbundet og medlemsgruppene svært godt. Hun har også arbeidet som informasjonssekretær i LO – og har journalistisk bakgrunn fra Redd Barna. Ane er 36 år.

Læretid

– De første tre månedene skal jeg forsøke å lære så mye som mulig om denne nye oppgaven. Det er mange brikker som skal falle på plass for å lage medlemsbladet, og mange rutiner som jeg må få kjennskap til. Men jeg skal ikke revolusjonere og forandre bladet med det samme. Det får eventuelt komme etter hvert, sier Ane. – Når man jobber alene er det viktig å finne sine egne

rutiner og tilpasse dem til de tidsrammene som alt ligger der, blant annet. Endringer er ikke det første jeg tenker på.

Ane brenner for at medlemmene skal få så god informasjon om forbundet, fagbevegelsen og om samfunnsaktuelle temaer som mulig. Hun mener at Arbeidsmanden har en unik posisjon å så måte, og hun kan hjelpe til med å videreutvikle den.

Allsidig bakgrunn

Ane har utdannelse fra Universitetet i Oslo, med hovedfag i historie – om norsk utenrikspolitikk i forhold til Ny økonomisk verdensordning i perioden 1976-1980. Hun har statsvitenskap og geografi grunnfag.

Dessuten har hun en allsidig yrkesbakgrunn: lærer, postbetjent, støttekontakt, redaksjonsassistent, korrekturleser, journalist og kampanjeutvikler.

– Det skal bli interessant å arbeide mot alle de forskjellige yrkesgruppene i forbundet, ikke «bare» mot serviceyrkene, slik jeg har gjort disse årene som organisasjonsarbeider. Dessuten får jeg hele landet som arbeidsområde. Det gleder jeg meg til – dette blir spennende, understreker den kommende ansvarlige redaktøren i Arbeidsmanden, Ane Børrud.

BA



Bruk dine fordeler i LOfavør

Drivstoffbonus med inntil 30 øre pr liter på betjente stasjoner | TOPP 5-GARANTI på strøm
5 % rabatt på bilservice | Inntil 10 % rabatt på feriereiser | Forsikring av bil, hus, reise, barn og ulykke
Gode og rimelige bøker | Rabatt på advokattjenester | Rabatt på teletjenester
Rabatt på leiebil i Norge og utlandet | Rimelig bilfinansiering | Gratis MasterCard
Rabatt ved salg av bolig | Gode betingelser på banktjenester | Gode varer på netthandel



SpareBank 1 Forsikring

SpareBank 1 Finans

EiendomsMegler 1

www.lofavor.no

815 32 600

AFP

AFP-bilaget er et redaksjonelt samarbeidsprosjekt mellom LO Media, Stiftelsen Aktuell og Fagbladet. Formålet med produktet er gjennom reportasjer og journalistikk å beskrive dagens AFP-ordning og gi LO-medlemmene økte kunnskaper om den kanskje viktigste saken i årets tariffoppgjør. Bilaget sendes ut som vedlegg til LO-Aktuelt, samt til medlemmer i flere LO-forbund.

Ansvarlig redaktør:

Tore Ryssdalsnes
Stiftelsen Aktuell,
Møllergata 10, 0179 Oslo.

Redaksjonen avsluttet:

19. februar

Vil du lese mer om AFP-saken:

Gå inn på www.altomafp.no.
Ønsker du flere AFP-bilag til bruk under møter eller konferanser? Send bestilling til post@aktuelt.no.
Pris: 10 kr/stk + porto/omk.
Minstebestilling 10 stk.

Journalister: Nina Hanssen, May Berg, Kristian Brustad og Morten Hansen, Aktuell; Anette Hobæk Ravnsborg, Nettverk/HK-Nytt; Hermann Møhring, Magasinet for fagorganiserte, Einar Fjellvik, frifagbevegelse.no; Even Tømte, Fagbladet; Nina Sandås, Torgny Hasås, Svein-Yngve Madssen, LO-Aktuelt; Eirik Dahl Viggen, Fontene.

Foto: Eivind Sponga og Tri D. Nguyen, LO Media

Forsidefoto: Tri D. Nguyen, LO Media

Illustrasjon: Vidar Eriksen, Fagbladet

Layout: Ole Palmstrøm, Aktuell

Ekstern bidragsyter: Tove Midtsundstad, Fafo

Trykk: Hjemmet Mortensen Trykkeri AS

Opplag: 170 000

Lang kamp for AFP

Hvordan har det seg at regjering og arbeidsgivere for 20 år siden villig gikk med på en ordning de nå så gjerne vil bli kvitt?

ANETTE HOBÆK
RAVNSBORG (tekst)

LO-kongressen 1985: Folkets Hus på Youngstorget er fylt til randen av delegater fra hele landet. Pensjon er den store saken, men den er politisk kilen. Det flommer ikke over av penger i kongeriket Norge, og arbeidsløsheten stiger. Internt i LO er de derfor usikre på om dette er det riktige tidspunktet å snakke om pensjon på. Særlig begrepet «fleksibel pensjonsalder» sitter langt inne hos fotfolket. Likevel vedtar kongressen at LO i løpet av de nærmeste fire årene skal jobbe med å få satt ned den generelle pensjonsalderen til 65 år. Samtidig ønsker LO at det skal bli adgang til en fleksibel pensjonsalder for arbeidstakere mellom 60 og 65 år. Grunnen er blant annet at omstillinger i industrien tvinger stadig flere arbeidstakere inn på kombinasjoner av ledighetstrygd og gavepensjoner. LO vil ha en ordning som kan sikre en verdig avslutning på arbeidslivet for alle, og kongressen får på plass det politiske grunnlaget for en AFP-ordning.

Avtale Festet Pensjon. Saken blir heist fram i tariffoppgjøret tre år etter, uten at det skaper særlig turbulens. I 1988 har Norge bråvåknet etter dvalen fra jappeårene. Arbeidsløsheten stiger, det samme gjør pri-

sene. Når også utlånsrenta går rett til værs og ordet «gjeldsoffer» blir et nytt begrep i norsk vokabular, hjelper det lite med en jevnt god lønnsutvikling. Det gjør at LO går med på den såkalte moderasjonslinja. Fagbevegelsen godtar lønnsstopp og lønnsregulering, mot at avtalefestet pensjon kommer på plass. Den gir rett til å gå av med pensjon for dem som fyller 66 år fra 1. januar 1989, og for dem som fyller 65 år etter 1. januar 1990. Løsningen er lite kontroversiell. Halvannen uke etter at representantskapet i LO har trukket opp retningslinjene for oppgjøret, kommer partene fram til et anbefalt forslag.

Tre parter. I motsetning til det som er vanlig ved tariffoppgjør, får staten en viktig rolle i 1988. Staten betaler 40 prosent av de ekstra pensjonskostnadene, mens arbeidsgiverne står for resten. Det blir også forutsetningen i framtiden. For det tar ikke lang tid før fagbevegelsen igjen tar opp igjen AFP-spørsmålet. I 1993 blir partene enige om at også 64-åringene skal få AFP. Arbeidsløsheten stiger fortsatt, og er en medvirkende årsak til at arbeidsgiverne er villige til å utvide ordningen. Staten derimot er ikke like interessert, men lar seg presse til å bidra

med finansieringen underveis i meklingen.

Tariffoppgjøret 1996: AFP blir nok en gang tema. Oppgjøret er forbundsvist, og Fellesforbundet er frontfag og førstemann til å sette seg ved forhandlingsbordet. Kravet denne gangen er å senke grensen slik at AFP kan benyttes allerede ved fylte 62 år. Nå er derimot optimismen tilbake i arbeidslivet, og arbeidsgiverne er skeptiske. Det samme er Regjeringen, som ikke er villig til å bli med på noe videre spleiselag. Dermed blir det streik, men bare i én uke. Da har arbeidsgiverne mørnet såpass at LO får viljen sin. Aldersgrensen for AFP skal settes ned til 62 år i løpet av to år. Men nå vil ikke Regjeringen være med lenger, noe som fører til at arbeidsgiverne må finansiere ordningen alene.

Jagland-brevet. Regjeringen fortsetter å stå på at de ikke vil være med og finansiere AFP til 62- og 63-åringene. I 1997 går imidlertid Regjeringen under tvil med på at de yngste AFP-pensjonistene skal få samme skatteordning som andre pensjonister, og at de også skal fortsette å tjene opp pensjonspoeng i folketrygden. Dette gjøres i det



”

Fagbevegelsen godtar lønnsstopp og lønnsregulering, mot at avtalefestet pensjon kommer på plass

ANNET ARBEIDSKLIMA: Slutten av 80-årene og begynnelsen av 90-årene var preget av stor arbeidsløshet. Det var også synlig i 1. mai-toget i Oslo i 1991. Det var i dette klimaet fagbevegelsen gikk med på lønnsstopp og lønnsreguleringer. Til gjengjeld ble AFP en realitet. FOTO: ARBEIDERBEVEGELSENS BIBLIOTEK OG ARKIV

såkalte Jagland-brevet til LO og NHO. I brevet understreker statsminister Thorbjørn Jagland at de offentlige bidragene bare gjelder fram til 2007, og at AFP innen den tid må opp til ny vurdering. I 2006 skriver statsminister Jens Stoltenberg et nytt brev til partene hvor fristen utsettes i enda tre år. Den store pensjonsreformen skal tre i kraft 1. januar 2010. Innen den tid må Regjeringen og partene i arbeidslivet forhandle om og samordne AFP med den nye folketrygden.

Det nye pensjonssystemet ble den store politiske saken på LO-kongressen i 2005. En stor delegasjon gikk mot Arbeiderpartiets forslag,

der flere innsparingsforslag ble skissert. Når kongressen likevel gikk inn for pensjonsreformen, var det under forutsetning av at AFP skulle bestå. Og dermed har vi kommet fram til dagens situasjon. For hvordan kan AFP fortsette å være like god som i dag for framtidens 62-åringer, mens folketrygden skal «straffe» dem som går av tidlig?

NHO krever omlegging. – Vi skal ha en AFP-ordning som er like god som den vi har i dag. Uten en løsning på AFP, kommer vi ikke i havn med tariffoppgjøret, slår LO-leder Roar Flåthen fast.

Motpart Finn Bergesen jr. i NHO er like kategorisk.

– Pensjonsreformen fordrer at AFP legges om. Vi må ha en ordning som ikke blir for dyr for bedriftene, sier han.

De to partene har allerede kran-glet så busta fyker i det regjeringsoppnevnte AFP-utvalget. Det presenterte nylig sin utredning, uten å ha kommet til enighet. Det var grunnen til at LOs representantskap 19. februar vedtok å gå for et samordnet oppgjør, med AFP som fellessak. LO-leder Roar Flåthen uttaler at han er villig til å gå i krigen.

– AFP er LOs viktigste sak. Jeg finner ingen bedre arena å kjempe for AFP på enn å heise det inn i tariffrevisjonen, sier LO-lederen.

anette@lo-media.no

Med en enkel setning i Stortingsmelding nr. 5 tok Regjeringen et solid nakketak på AFP-ordningen. Det trengs både friske penger og politisk kompromissvilje om LO skal komme helskinnet ut av det nakketaket.

«AFP videreføres i form av et årlig påslag til alderspensjonen i folketrygden,» står det på side 22 i stortingsmeldingen – som et bredt flertall på Stortinget har sluttet seg til gjennom fjorårets pensjonsforlik. Uten ekstra penger i AFP-potten kan denne tilsynelatende uskyldige setningen redusere planene om AFP-pensjon fra 62 år til en vakker drøm for mange.

Radikal endring. Denne påslagsmodellen betyr nemlig at man i vårt reviderte pensjonsregime må begynne å tære på sine rettigheter i folketrygden for å kunne ta ut Avtalefestet pensjon. Og en grunnregel i den nye folketrygden er at det skal lønne seg å holde ut lenge i arbeidslivet. Begynner man å ta ut alderspensjon allerede som 62-åring, blir den årlige pensjonen lav. Arbeidsdepartementets egne beregninger viser at en 62-åring som har hatt 311 000 kroner i årslønn de siste 40 årene, vil få en alderspensjon fra folketrygden på 131 000 kroner. Når regnemestrene bruker dagens

ANALYSE

EINAR FJELLVIK

Journalist i
nettstedet
frifagbevegelse.no



AFP-økonomi til å plusse på et like stort AFP-påslag til alle som har rett til AFP, kommer de fram til en samlet pensjon på mellom 150 000 og 155 000 kroner for denne 62-åringen. Det vil si nokså nøyaktig 50 prosent av tidligere lønn. Det er verken nok til å opprettholde tidligere levestandard eller til å tilfredsstille LOs krav om en «minst like god» AFP-ordning som i dag for 62-åringene.

Problemet vil være minst for ansatte i offentlig sektor. Her har man ordninger som gjør at når man når 65 år er man garantert en pensjon som tilsvarer 65/66 prosent av tidligere lønn. Foreløpig har ingen tuklet med disse ordningene. For ansatte i privat sektor vil problemet bli livsvarig.

Fellesforbundets utvei. Fellesforbundets landsmøte i høst anviste en mulig vei ut av dette nakketaket. «AFP-tillegget skal utformes slik at de som ikke har arbeidsinntekt etter avgang som AFP-pensjonist skal ha en pensjon på dagens nivå livet ut,» heter det i den enstemmige uttalelsen fra landsmøtet.

Men heller ikke denne utveien er uproblematisk. For det første vil den kreve ekstra penger. For at 62-åringen i eksemplet ovenfor skal få en samlet pensjon på samme nivå som i dagens AFP-ordning, må AFP-påslaget økes med 10 000–15 000 kroner ut over det dagens AFP-økonomi gir rom for.

Og selv om man skulle få arbeidsgiverne med på noe slikt, er ikke problemene over med det. Den arbeidslinja som er innbakt i den nye folketrygden gjør at 62-åringen vår kan se fram til en årlig pensjon fra folketrygden på 189 000 kroner om han/hun venter til 67 år med å pensjonere seg. Skal han eller hun ha det samme AFP-påslaget som trengs for å gi 62-åringen en tilfredsstil-

Stoltenberg



FOTO: EWIND SPONGA

lende pensjon, vil den som pensjonerer seg som 67-åring få en, mildt sagt, gullkantet pensjon. Faktisk atskillig høyere enn tjenstepensjonene i offentlig sektor, som i dag regnes som de beste i norsk arbeidsliv.

I tillegg vil sikkert Regjeringen vite å minne om at i den nye folketrygden vil det bli anledning til å jobbe ved siden av, uten at pensjonen avkortes. I sum betyr det at de som har helse, krefter og lyst til å vente med å pensjonere seg til de er 67 år – og kanskje jobbe litt ved siden av – kan gå en svært så lukrativ alderdom i møte.

Svekket arbeidslinje. Fellesforbundets leder, Arve Bakke, har allerede protestert mot en slik løsning. – Jeg ser ikke noen grunn til at en person som kan stå i en god jobb til 70 år skal få et AFP-tillegg oppå folketrygden, sa Bakke på et pensjonsseminar i slutten januar. Teknisk sett er det selvsagt ingenting i veien for å konstruere en ny AFP-ordning der AFP-påslaget er

størst hvis man pensjonerer seg som 62-åring. Venter man noen år med å pensjonere seg, blir AFP-påslaget gradvis mindre i takt med at man opparbeider seg rett til en høyere folketrygd. Problemet er at en slik løsning vil svekke den arbeidslinja som er en så grunnleggende del av hele pensjonsreformen.

Nettopp her vil et av de store slagene komme til å stå under årets tariffoppgjør. Er Regjeringen villig til å svekke arbeidslinja så mye at det blir mulig å imøtekomme LO-kravet om at 62-åringene skal ha en «minst like god» AFP-ordning som i dag?

Et mulig kompromiss, som Fellesforbundets landsmøtevedtak åpner for, er at AFP-pensjonister ikke får den samme ubegrensede retten til å jobbe ved siden av pensjonen som folketrygdpensjonistene vil få. Da vil man målrette AFP-ordningen mot de virkelig utslitte 62-åringene uten å røre noe særlig ved «det skal lønne seg å arbeide»-filosofien i pensjonsreformen.

For lite til alle? Det andre hovedslaget vil handle om penger. Også her sitter Regjeringen på nøkkelen til en løsning. Til nå har den stått på at AFP-påslaget skal gis til alle som har rett til AFP, omtrent som en tjenstepensjon. I dag er det bare omtrent halvparten av de som har rett til AFP som benytter seg av ordningen. De som venter til de 67 år med å pensjonere seg, koster ikke AFP-ordningen ei krone.

Skal AFP-påslaget gis til alle, vil påslaget enten bli altfor lite til å oppfylle LOs krav eller så blir bedriftene sittende igjen med ei milliard-regning.

Dømt til løsning. LO-leder Roar Flåthen får ganske sikkert rett i sin spådom om at «det blir en spennende vår» – ikke minst for dem som skal forsøke å forhandle fram en løsning på alle flokene. Men partene er dømt til å finne en løsning. Uavgjort og videreføring av dagens ordning er rett og slett ikke noen aktuell utvei.

einarf@lo-media.no

s nakketak

”

Er Regjeringen villig til å svekke arbeidslinja for å imøtekomme LO?

Deltidsfella

Alle skal kunne gå av som 62-åring, sier Regjeringen. En sannhet med modifikasjoner. Lav lønn og deltidsjobbing stenger muligheten til å gå av uten en AFP-ordning.

EVEN TØMTE (tekst)
KRISTOFFER ØVERLI
ANDERSEN (foto)

Framtida til AFP-ordningen ble ikke mindre spennende etter at det ble klart at Bjarne Håkon Hanssens AFP-utvalg ikke ble enige om noen skisse til ny AFP-ordning. Vil den rødgrønne regjeringen risikere å få hele fagbevegelsen mot seg i en streik? Mange venter spent på vårens tariffoppgjør. Blant dem er Anita Bråten, 42 år gammel renholdsoperatør og tillitsvalgt for Fagforbundet på Vargstad videregående skole på Lillehammer.

Slåss for det vi har. – Det vi gir fra oss denne runden, vil vi aldri få igjen. Det er viktig at man prøver å beholde det man har, sier Bråten.

Som fagutdannet renholder tjener hun omkring 275 000 kroner i året. Hun har to barn, og valgte fram til hun var rundt 30 år å jobbe deltid for å ta seg av barna.

– Da blir jeg et offer for alleårsregelen, sier hun.

267 000 i 40 år. Det skal ikke bare være forbeholdt dem med AFP å tre ut av arbeidslivet ved 62-års alder. Med Folketrygdens nye tidligpensjon skal det bli mulig for alle, selv om det vil svi i lommeboka. Det skal jo lønne seg å arbeide. Men fra og med 62 år kan altså alle trekke inn årene – AFP eller ikke – dersom de selv vil.

Men bare tilsynelatende. For å

få gå av som 62-åring med folketrygdens opplegg, kreves det nemlig at pensjonen ved fylte 67 år overstiger minstepensjonsnivået. Eller, med andre ord: en opptjening tilsvarende 267 000 i årsinntekt over 40 år.

– Jeg vil gjerne hatt muligheten for å kunne gå av tidlig, dersom det viser seg at helsa ikke holder. Uten AFP blir det ikke så lett å få til om du er kvinne, har prioritert unger i noen år og kanskje jobbet deltid etter det, mener Bråten.

Sliterne må vente. De som ikke oppfyller kravene til opptjening, må vente. Det er foreløpig uklart hvordan avtalefestet pensjon vil påvirke muligheten for å gå av tidlig. Dersom AFP skal deles ut som et tillegg, slik Regjeringen og Bjarne Håkon Hanssen ønsker, vil det for mange lavlønnte være avgjørende om dette tillegget også skal regnes inn i opptjeningen. Dette har Regjeringen foreløpig ikke sagt noe om. I stedet tar den sikte på å komme tilbake til nærmere regler for dette når utformingen av AFP og tjenestepensjonsordningene er avklart.

– Fagforbundet organiserer mange lavlønnssyrker. Veldig mange vil bli skadelidende dersom vi ikke får beholde AFP-ordningen, mener Anita Bråten.

Tre modeller til ny AFP. I begynnelsen av februar la AFP-utvalget fram tre ulike skisser til en ny modell for avtalefestet pensjon i privat sektor. Sannsynligvis vil man skjele til disse også når ordningene for offentlig sektor skal utformes.

Åtte organisasjoner i arbeidslivet har deltatt i utvalget, som har vært ledet av arbeids- og inkluderingsminister Bjarne Håkon Hanssen. Likevel er misnøyen stor i LO og de øvrige arbeidstakerorganisasjonene, som krever at en ny AFP ikke skal være dårligere enn dagens ordning. LOs største forbund, Fagforbundet, er særlig opptatt av at AFP-ordningen må være god for de store kvinnedominerte yrkene med lav lønn, begrenset opptjening og høye uføreandeler som følge av belastende jobber.

– Vi kan ikke se at de beskrevne modeller fanger opp disse gruppens behov for en verdig tidlig avgang, tilsvarende dagens AFP. Det blir en betydelig utfordring å få til en tilfredsstillende løsning, sier Fagforbundets leder, Jan Davidsen.

En ny AFP-ordning skal gjelde fra 2010. Hvordan framtidens AFP skal se ut, blir avgjort ved vårens tariffoppgjør.

even.tomte@fagforbundet.no



”

Uten AFP blir det ikke så lett å gå av tidlig om du er kvinne og har prioritert unger i noen år og kanskje jobbet deltid etter det.

Anita Bråten (42),
renholdsoperatør

Kvinner går av tidligere enn menn

Å finne gjennomsnittlig avgangsalder for ulike yrkesgrupper er en vanskelig vitenskap.

– Det finnes en del ulike beregningsmåter. Vi tar utgangspunktet i dem som er over 50 år for å finne forventet pensjonsalder, sier Christer Hyggen, forsker i Fafo.

Han har skrevet rapporten «Tidligpensjonering og AFP», som tar for seg KS' tariffområde i perioden 2002–2006

– Det er helt åpenbart at kvinner går av tidligere enn menn. Det er også en god del forskjeller mellom yrkesgruppene. Den høyest forventete avgangsalderen finner man innenfor administrasjon og blant teknisk fagansatte.

Dette er også typiske mannsyrker. Helse- og omsorgsyrkene, utenom leger, er området hvor avgangsalderen er lavest. Det er i denne sektoren man finner flest kvinner ansatt, sier Hyggen.

Han mener det er flere grunner til forskjellene.

– Noen av disse yrkene har framforhandlede ordninger som tillater ansatte å gå av tidligere. Men vi ser også at kvinner uførepensjoneres mer enn menn. Det kan ha sammenheng med belastningene i yrket, arbeidstidsordninger som for eksempel skiftarbeid, og selvfølgelig fysiske belastninger, sier Hyggen.

morten.hansen@aktuell.no

A AFP (Avtalefestet Pensjon):

Tidligpensjonsordning som er knyttet til tariffavtalene. Aldersgrensa er 62 år. Arbeidstakere som har rett til Avtalefestet Pensjon (AFP) kan selv velge når de vil gå av med pensjon etter at de har fylt 62 år. AFP-pensjonister fortsetter å opparbeide rettigheter i Folketrygden fram til de fyller 67 år (dette kan bli endret i den pensjonsreformen som nå er under behandling).

Aldersgrense: I Folketrygden er aldersgrensa 70 år. Fra man har fylt 70 år får man alderspensjon fra Folketrygden, uansett om man fortsetter å arbeide. Når man har nådd denne aldersgrensa, gir også arbeidsmiljølovens § 15.7 arbeidsgiveren rett til å si opp en ansatt på grunn av høy alder. Dersom en ansatt selv ønsker det, kan han/hun ved fylte 67 år slutte i jobben og kreve å få alderspensjon fra Folketrygden.

Alderspensjon: Den offentlige pensjonen man har krav på fra Folketrygden fra fylte 67/70 år.

Alleårsregel: Opptjening av pensjonsrettigheter i den nye folketrygden, som skal tre i kraft i 2010, vil skje etter en alleårsregel, det vil si at alle årene man har hatt inntekt teller med når størrelsen på alderspensjonen skal beregnes. Regjeringen har foreslått at 1,35 prosent av det man tjener hvert år avsettes til alderspensjon. Overgang fra dagens besteårsregel til en alleårsregel er ett av virkemidlene som skal oppmuntre folk til å stå lenger i jobb. Jo lengre yrkeskarriere man har, desto høyere alderspensjon vil man opparbeide seg rett til.

AFP-tillegg: Avtalefestet pensjon beregnes i utgangspunktet som den alderspensjonen du ville fått dersom du hadde fortsatt i arbeid fram til 67 år. I tillegg får AFP-pensjonistene et AFP-tillegg av litt varierende størrelse. I LO/NHO-området er AFP-tillegget på 950 kroner per måned skattefritt. I statlig og kommunal sektor, i finansnæringen og i Spekter-området, får AFP-pensjonisten et skattepliktig AFP-tillegg på 1700 kroner per måned.

Avkorting: Uttrykk som brukes for å beskrive at pensjonen reduseres etter bestemte regler. Mest vanlig er at pensjonen reduseres fordi man ikke har full opptjenings-tid i pensjonsordningen.

B Besteårsregel: Dagens folketrygd beregnes etter en besteårsregel, dvs. at det er de 20 beste inntektsårene dine som avgjør hvor stor alderspensjonen blir.

Bruttopensjon: En pensjonsordning som garanterer deg en viss pensjonsytelse, uansett hvor stor eller liten ytelsen fra Folketrygden blir. Uttrykket brukes særlig om tjenestepensjonsordningene i stat og kommune, som begge garanterer de ansatte en pensjon tilsvarende 66 prosent av tidligere lønn, uansett endringer i Folketrygden.

D Delingstall: En av mekanismene i den nye folketrygden som skal oppmuntre folk til å stå lenger i jobb. I framtida vil den årlige alderspensjonen du har krav på bli beregnet slik:

- Så lenge du er yrkesaktiv blir en andel av det du tjener (antakelig 1,35 %) avsatt til alderspen-

sjon. I tillegg kommer eventuelle «gratispoeng» for omsorgsarbeid, militærtjeneste osv. Når du velger å gå av med pensjon, blir alt dette summert og utgjør din pensjonsformue.

- De retter ser man hvor mange år det er igjen fra du pensjonerer deg til du har nådd forventet levealder for ditt årskull. Det er dette tallet som er delingstallet.

- Årlig pensjon beregnes ved å dividere pensjonsformuen med delingstallet. Jo lenger du fortsetter å arbeide, jo større blir pensjonsformuen og jo lavere blir delingstallet – og desto større blir den årlige pensjonen.

F Folketrygden: Den offentlige trygdeordningen som gjelder for alle bosatt i Norge. Folketrygden, som ble innført i 1967, administrerer både alderspensjon, uføretrygd, dagpenger ved arbeidsløshet, sykepenger og diverse andre stønadsordninger.

Foretakspensjon: Tjenestepensjonsordning som garanterer en viss pensjonsytelse, uavhengig av hvor stor eller liten alderspensjonen fra Folketrygden blir. Ofte er den totale pensjonen fastsatt som en viss prosentdel av lønna.

Fripolise: Hvis du slutter å være medlem i en pensjonsordning, for eksempel i forbindelse med skifte av jobb, har du krav på en fripolise fra ordningen du går ut av. Fripolisen viser hvilke pensjonsytelser du har opparbeidet deg rett til i denne ordningen.

G Garantipensjon: I den nye folketrygden vil garantipensjon erstatte dagens minstepensjon. Alle skal i

framtida være garantert en alderspensjon fra Folketrygden tilsvarende dagens minstepensjon, uansett tidligere arbeidsinntekt.

G-regulering: Vil si at størrelsen på den løpende pensjonen reguleres i takt med Stortingets årlige regulering av Folketrygdens grunnbeløp.

Grunnbeløpet: Grunnbeløpet blir regulert av Stortinget 1. mai hvert år. Per 1. mai 2007 ble grunnbeløpet regulert opp til 66 812 kroner. Den minstepensjonen alle med 40 års botid i Norge har krav på i dag, består av en grunnpensjon på 1G pluss et sært tillegg.

Grunnpensjon: Grunnelementet i dagens folketrygd. Alle som mottar trygd fra Folketrygden har krav på en grunnpensjon tilsvarende 1 G for enslige og 0,85 G for gifte/samboende. Minstepensjonen i dagens folketrygd består av grunnpensjon pluss et sært tillegg. Folk som har hatt pensjonsgivende inntekt over et visst nivå får i dag en alderspensjon som består av grunnpensjon pluss en tilleggspensjon. Størrelsen på tilleggspensjonen av avhengig av hvor stor inntekt man har hatt.

I Indeksering: Uttrykket er knyttet til hvordan de løpende pensjonene skal reguleres. I den nye folketrygden har Stortinget vedtatt at de løpende pensjonene skal reguleres med en indeks som er et gjennomsnitt av pris- og lønnsveksten.

Innskuddsbasert pensjon: Tjenestepensjonsordning der arbeidsgiveren forplikter seg til å betale inn et fast årlig innskudd. Innskuddsordninger kan også organiseres som et spleiselag, der både arbeidsgiveren og de

PENSJONSLEKSIKON

For flere ordforklaringer; besøk www.altomafp.no

Leksikonet er utarbeidet
av Einar Fjellvik, frifagbevegelse.no

ansatte betaler et visst årlig innskudd. I motsetning til ytelsesbaserte pensjonsordninger gir ikke innskuddsordninger noen garanti for hvor stor den årlige pensjonen blir. Det avgjøres av hvor mye penger som betales inn i ordningen og hvor gunstig midlene blir forvaltet.

Inntektpensjon: Den inntektsavhengige delen av den nye folketrygden. Tilsvarende tilleggspensjonen i dagens folketrygd. Regjeringen har foreslått at man i framtida skal opptjene pensjonsrettigheter tilsvarende 1,35 % av all inntekt fra 0 til 7,1 G.

K **Knekkpunkt:** Det inntektsnivået der reglene for opptjening av pensjonsrettigheter endrer seg. I dagens folketrygd får man full opptjening for inntekt fra 1 G opp til et knekkpunkt på 6 G. Inntekt over denne grensa får man bare en tredels opptjening for. Og kommer inntekten opp i 12 G gis ingen pensjonsopptjening i dagens system. I den nye folketrygden vil knekkpunktet ligge på 7,1 G. Inntekt over dette nivået vil ikke gi opptjening i den offentlige folketrygden.

Kollektiv pensjonsordning: Den vanligste formen for kollektive pensjonsordninger er tjenestepensjon, at en bedrift lager en felles pensjonsordning for alle ansatte.

L **Levealderjustering:** Når du bestemmer deg for å gå av med pensjon, vil den årlige pensjonen din bli regnet ut ved at den pensjonsformuen du har opparbeidet deg, divideres med det antall år som gjenstår til forventet levealder for ditt årskull (se også delingstall).

M **Minstepensjon:** Den minimumsytelsen alle har krav på i dagens folketrygd. Minstepensjonen består av grunnpensjon pluss et sært tillegg. I 2007 var 28,2 prosent av alle alders-

pensjonistene minstepensjonister.

N **Nettoordninger:** Pensjonsordninger som utbetales som et tillegg til andre ordninger, for eksempel ytelser fra Folketrygden. Mens bruttoordninger garanterer en viss pensjonsutbetaling, uavhengig av hva man får fra Folketrygden, vil ikke nettoordninger automatisk kompensere for endringer i Folketrygden.

O **Obligatorisk tjenestepensjon (OTP):** Lov om obligatorisk tjenestepensjon ble vedtatt i 2005 og forpliktet alle arbeidsgivere til å etablere en tjenestepensjonsordning for sine ansatte i løpet av 2006. Minimumskravet er et årlig innskudd på to prosent av lønna.

Omsorgsopptjening: Ifølge pensjonsforliket fra 2007 skal dagens ordninger for omsorgsarbeid ved pleie av eldre, syke og funksjonshemmede videreføres i den nye folketrygden. Forliket fastslår også at den som utfører ulønnet omsorgsarbeid for barn skal opptjene pensjonsrettigheter som om man hadde en inntekt tilsvarende 4,5 G (i 2008: 300 600 kroner).

Opptjeningstid: De fleste pensjonsordninger har regler om at man må ha vært med i ordningen et visst antall år for å ha rett til å få utbetalt full pensjon. I dagens folketrygd er opptjeningstiden 40 år. Mange tjenestepensjonsordninger, blant annet ordningene i staten og kommunene, har en opptjeningstid på 30 år. Har man ikke full opptjening når man går av med pensjon, blir pensjonen avkortet forholdsmessig. I den nye folketrygden vil det ikke være noen regler om opptjeningstid. Her vil alderspensjonen bli beregnet ut fra all inntekt (opp til 7,1G) man har hatt i alle år.

Overgangsordning: Pensjonskommisjonen foreslo at den nye folketrygden skulle innføres gradvis over en 15-årsperiode. I januar sendte Regjeringen ut på høring et forslag

der overgangsperioden er kuttet ned til 10 år. Bli forslaget vedtatt, vil alle som er født i 1953 eller tidligere få beregnet sin alderspensjon etter opptjeningsreglene i dagens folketrygd. De som er født i 1963 eller senere, vil få pensjonen beregnet etter reglene i den nye folketrygden. De som er født mellom 1953 og 1963 vil få pensjonen beregnet etter en blanding av gamle og nye opptjeningsregler.

P **Pensjoneringsalder:** Den alderen da man slutter å arbeide og går over på en eller annen type pensjon. Den gjennomsnittlige pensjoneringsalderen i Norge er atskillig lavere enn aldersgrensa i Folketrygden, hovedsakelig fordi mange uføretrygdes før de blir 67 år.

Pensjonsalder: Alderen du må ha nådd for å ha rett til å ta ut alderspensjon. I dagens folketrygd er pensjonsalderen 67 år. I AFP-ordningen er den 62 år. Den nye folketrygden vil få en fleksibel pensjonsalder fra 62 år.

Pensjonsgrunnlag: De årene du har hatt pensjonsgivende inntekt, og som brukes som grunnlag for å beregne alderspensjonen din.

Pensjonspoeng: Brukes i dagens folketrygd for å beregne hvor stor tilleggspensjon man eventuelt har krav på.

Pensjonsreform: Den viktigste årsaken til at regjeringen Stoltenberg i 2001 nedsatte en pensjonskommisjon for å reformere Folketrygden er at befolkningen eldes. I tillegg opplever vi at stadig flere havner på uføretrygd, avtalefestet pensjon o.a. før de blir alderspensjonister. Et hovedformål med pensjonsreformen er å redusere statens utgifter til alderspensjon så mye at Folketrygden blir økonomisk bærekraftig også i framtida.

Pensjonsforlik: Etter at Pensjonskommisjonen avga sin innstilling i 2004 er det inngått to pensjonsforlik i Stortinget, i 2005 og 2007. Forli-

kene omfatter alle partier unntatt FrP.

S **Særaldersgrense:** I en del yrker der tjenesten medfører «usedvanlige fysiske eller psykiske belastninger» er det fastsatt særaldersgrenser som er lavere enn Folketrygdens aldersgrense på 70 år. I offentlig sektor er omkring 30 prosent av de yrkesaktive omfattet av særaldersgrenser, blant annet politibetjenter, brannmenn, lokomotivførere og hjelpepleiere.

Tidligpensjon: Samleuttrykk som brukes om alle slags pensjonsordninger som gir mulighet for å pensjonere seg før en har nådd Folketrygdens pensjonsalder. AFP er et eksempel på tidligpensjon.

Tjenestepensjon: Lov om obligatorisk tjenestepensjon pålegger alle arbeidsgivere å ha en tjenestepensjonsordning for sine ansatte. Tjenestepensjonen kan være et rent tillegg til folketrygden eller garantere en alderspensjon av en viss størrelse, inkludert folketrygden.

Uførepensjon: Folketrygdens tilbud til personer som har fått inntektsevnen langvarig nedsatt på grunn av sykdom, skade eller lyte. Den finnes to former for uføreytelser: Tidsbegrenset uførestønad og uførepensjon. Et hovedkrav for å ha rett til noen av disse ytelsene er at inntektsevnen er nedsatt med minst 50 prosent.

Ytelsesbasert pensjon: Pensjonsordning som garanterer pensjonsytelser på et visst nivå, uansett hvor stor eller liten alderspensjonen i Folketrygden blir. Tjenestepensjonsordningene i offentlig sektor er eksempler på ytelsesbaserte ordninger. Både i stat og kommune er de ansatte garantert en pensjon tilsvarende 66 prosent av tidligere lønn, forutsatt full opptjening.

Hva koster en AFP-pensjonist?

Svaret avhenger av om AFP-pensjonisten er mann eller kvinne og har jobbet i offentlig eller privat sektor. Gjennomsnittlig AFP-pensjon var i fjor ca. 186 000 kroner. Samlede årlige utgifter er om lag 7 milliarder kroner.

AFP gir den enkelte rett til å gå av med avtalefestet pensjon på bestemte vilkår fra 62 år og før fylte 67 år. Vedkommende må være i inntektsgivende arbeid på pensjone-ringstidspunktet. Pensjonering forutsetter opphør eller reduksjon av inntektsgivende arbeid.

De fleste dekkes. 65 prosent av landets yrkesaktive befolkning er i dag omfattet av AFP-ordningen. I aldersgruppen 62–67 år er andelen høyere, om lag 75 prosent omfattes her av ordningen. Ifølge en Fafo-undersøkelse fra 2006 er om lag 80 prosent av 61-åringene dekket av AFP-rettigheter.

AFP-ordningene er fem i tallet og gjelder i områder der det er tariffavtaler og hvor AFP inngår i tariffavtalen. Det betyr at alle 700 000 ansatte i offentlig sektor og ca. 600 000 i privat sektor er omfattet av AFP-ordningene, mens om lag én million arbeidstakere i privat sektor er utenfor.

Av om lag 44 000 AFP-pensjonister totalt, har litt over 20 000 bakgrunn fra privat sektor.

Dagens praktisering av AFP har etter hvert blitt en tidligpensjonsordning for de gruppene som omfattes. Det generelle bildet er at for menn er AFP hovedveien ut av



arbeidslivet, mens det er uførepensjon for kvinner. Over 70 prosent av mennene og over 60 prosent av kvinnene som tilfredsstillt kravene for AFP har valgt å ta ut AFP-pensjon ved 66 år, gitt at de ikke har forlatt arbeidslivet gjennom andre ordninger (uføre, særaldersgrense osv.).

Mange tar AFP fra 62 år. Nesten tre av ti personer som hadde rett til AFP gikk av med avtalefestet pensjon ved 62 år i fjor. Bare tre prosent av mulige «AFP-ere» ventet til 66 år med å ta ut pensjonen. AFP-mottakerne utgjorde totalt 19,4 prosent av befolkningen i aktuell alder i 2007. For ti år siden var 12,4 prosent av befolkningen i AFP-alder mottakere av avtalefestet pensjon.

På grunn av økt befolkning i den aktuelle aldersgruppen og høyere sysselsetting blant personer i AFP-alder, har det etter 2005 vært en markant økning i antallet AFP-ere. Økningen vil fortsette resten av tiå-

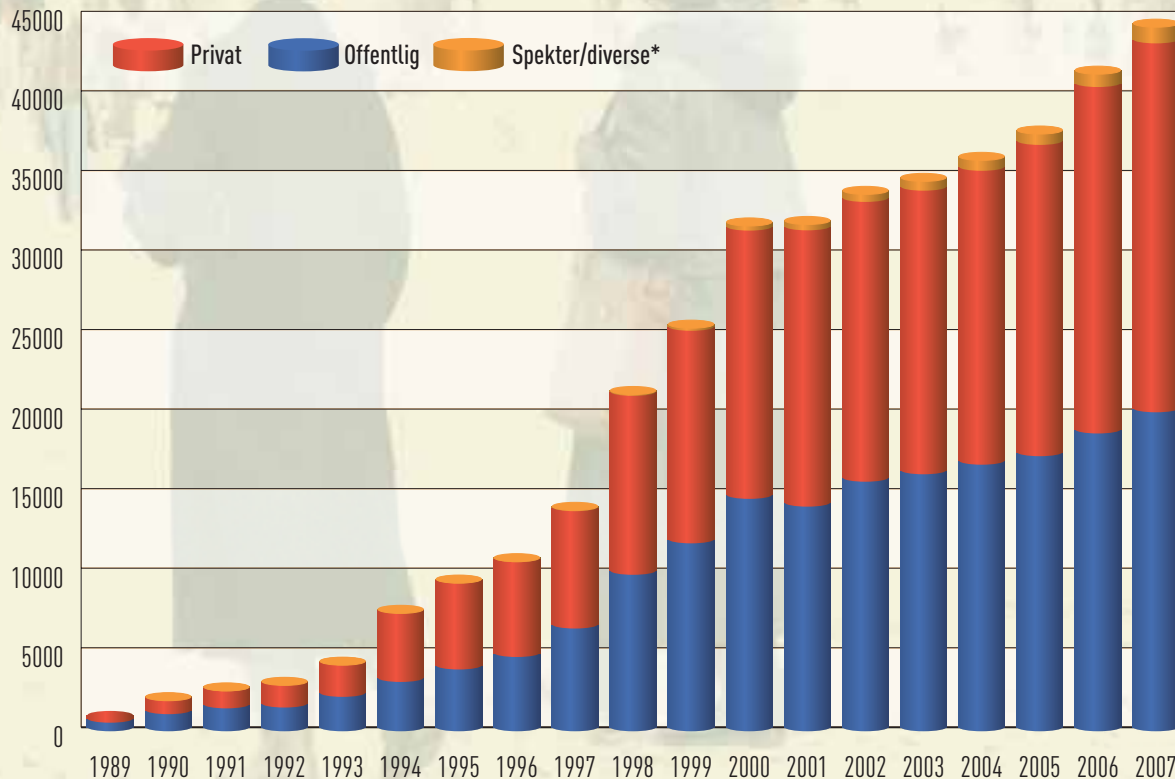
ret når de store etterkrigskullene kommer i denne aldersgruppen. Ifølge befolkningsframskrivningene til Statistisk sentralbyrå vil antall personer i aldersgruppen 62–67 år øke fra ca. 208 000 til 283 500 i løpet av femårsperioden 2005–2010.

Mot alle odds. Den vanlige oppfatningen er at pensjonistene blir stadig yngre når de velger å gå av med pensjon. Men pensjone-ringstidspunktet er faktisk i ferd med å forskyves framover, viser tall fra NAV. Forventet pensjone-ringssalder ved fylte 50 år er nå på samme nivå som i perioden 1987–1990. Dette til tross for at AFP-ordningen isolert sett har redusert den reelle pensjonsalderen med ett år over de siste ti årene.

Utviklingen er spesielt positiv for menn. Dagens mannlige 50-åring forventes å pensjonere seg nesten fem måneder senere enn man forventet av dem som var 50 for et par år siden. Tallene viser at menn på 50 kan regne med å bli pensjonister i en gjennomsnittlig alder av 64 år. NAV peker på en positiv tendens i uførestatistikken som årsak til økningen i forventet pensjone-ringssalder. Tilbøyeligheten til å bli uførepensjonert er redusert for personer mellom 50 og 62 år.

nina@lo-media.no

AFP-pensjonister 1989–2007



På grunn av økt befolkning i den aktuelle aldersgruppen og høyere sysselsetting blant personer i AFP-alder har det etter 2005 vært en markant økning i antallet AFPere. Økningen vil forstette resten av tiåret når de store etterkrigskullene kommer i denne aldersgruppen.

*fra 1996 er det ansatte i Spekter-bedrifter (tidligere NAVO) som utgjør diverseposten.

GRAFIKK: OLE PALMSTRØM

AFP-utbetalinger

AFP beregnes i hovedsak som Folketrygdens uførepensjon, og varierer med tidligere lønnsnivå og stillingsstørrelse. Størrelsen på pensjonen hvis man går av ved 62 år tilsvarer som regel den alderspensjonen man ville fått fra Folketrygden ved å jobbe til fylte 67 år.

Denne pensjonen består av grunnpensjon, tilleggspensjon og/eller særtillegg.

Gjennomsnittlig AFP-pensjon: 186 000 kroner

AFP-snitt privat sektor: 191 000 kroner

AFP-snitt offentlig sektor: 170 000 kroner

Gjennomsnitt AFP kvinner: 151 000 kroner

Gjennomsnitt AFP menn: 205 000 kroner

I tillegg får AFP-mottakere i LO-NHO-området utbetalt 950 kroner pr. måned skattefritt. I finansnæringen, Spekter (tidligere NAVO) og offentlig sektor får pensjonistene et skattepliktig AFP-tillegg på 1700 kroner pr. måned.

Pensjoner i kommunal sektor er ikke med i statistikken.

KILDE: NAV, 3. KVARTAL 2007

Hvem betaler for AFP?

Staten dekker 40 prosent av de årlige utgiftene til pensjoner, eksklusivt AFP-tillegget. Dette gjelder for 64-, 65- og 66-åringene. Resten dekkes av arbeidsgiverne. For 62- og 63-åringene finansieres ordningen fullt ut av arbeidsgiverne.

I tillegg bidrar staten indirekte til finansiering gjennom skattemessig gunstig behandling av pensjonen. Dessuten kommer kostnaden for staten knyttet til at AFP-pensjonister fortsetter å tjene opp pensjonspoeng i folketrygden mellom 62 og 67 år.

Offentlig støtte til AFP i privat sektor: 850 millioner kroner

AFP-utgifter Statens Pensjonskasse: Drøyt 2 milliarder kroner

AFP-utgifter kommunal sektor: 2 milliarder kroner

Totale AFP-utgifter privat sektor: Nærmere 3 milliarder kroner.

Dersom 10 prosent av tidligpensjonistene utsetter avgangstidspunktet med ett år, vil den samfunnsøkonomiske gevinsten være 3–3,7 milliarder kroner, i form av økt verdiskaping, innbetalt skatt og lavere pensjonsutbetalinger, ifølge ECON.

Slik avgjøres AFP-slaget



LO-leder Roar Flåthen møter NHO-sjef Finn Bergesen jr. til tarifforhandlinger i mars.



I tillegg til lønnsjusteringer, er AFP årets store sak. Blir ikke partene enige kommer Regjeringen på banen, trolig ved statsminister Jens Stoltenberg. Det kan bli streik på to måter, enten ved at LO bryter meklingen og går i streik, eller ved at medlemmene sier nei til det fram-

forhandlede resultatet i uravstemningen. En streik kan tidligst starte 1. april, da tariffavtalen i privat sektor utløper. NHOs hovedstyre stemmer også over meklingsresultatet. Blir det nei der, kan det bli lockout selv om arbeidstakersiden skulle stemme ja. De andre tariffområdene forhandler trolig etter at LO og NHO er ferdige. Spekter-oppgjøret starter ca. 8. april. Oppgjøret i offentlig sektor har frist natt til 1. mai.

AFP-ordningen

- Avtalefestet pensjon (AFP) er en frivillig ordning som gjelder ansatte i virksomheter med tariffavtale.
- For å ha rett til AFP må du ha fylt 62 år og oppfylle bestemte krav som gjelder hvor lenge du har vært ansatt, opptjening i Folketrygden, m.m.
- Pensjonen tilsvarer det man ville fått dersom man hadde fortsatt i arbeid fram til man fyller 67 år. Da blir man ordinær alderspensjonist i Folketrygden.
- AFP-mottakerne utgjør 19,1 prosent av befolkningen i AFP-alder.
- Striden står om hvordan AFP skal overleve pensjonsreformen.
- Siden AFP er tariffestet, vil dens framtid avgjøres i tariffoppgjøret til våren. Oppgjøret starter med forhandlingene mellom LO og NHO første halvdel av mars.

KILDE: NAV

AFP-konflikten

- Regjeringen ønsker at framtidens avtalefestede pensjon (AFP) skal stimulere flest mulig til å stå i jobb til de er 67 år.
- De som går av tidlig skal få lavere utbetaling enn de som fortsetter etter 62 år. Til gjengjeld kan man jobbe så mye man vil uten å få avkorting av pensjonen.
- LO kjemper for at dagens AFP skal beholdes med like god ytelse for dem som går av mellom 62 og 67 år.
- Dette bryter med den såkalte arbeidslinja i pensjonsreformen, at det skal gi høyere pensjon jo lenger man står i jobb.
- LO mener en AFP-ordning på linje med dagens ordning bidrar til at færre havner på uføretrygd, samt at det er nødvendig å ha en ordning som sikrer slitne arbeidstakere en verdig avgang fra arbeidslivet ved passert 62 år.

Lær mer på nett

Mange nettstedet har egne spesialsider om pensjon og AFP-ordningene:

- FriFagbevegelse.no sin spesialside med nyheter, bakgrunnsstoff oom Avtalefestet pensjon: www.altomafp.no
- Regjeringens spesialside om pensjonsreformen: www.pensjonsreform.no
- Arbeids- og velferdsdirektoratets informasjonsside. Rettigheter og regler om folketrygden, AFP m.m. Pensjonskalkulator: www.nav.no
- LOs temaside om pensjon: www.lo.no
- Aksjonen Forsvar AFP: www.forsvarafp.no

Dagens AFP-ordninger:

- For arbeidstakere omfattet av tariffavtale mellom LO og NHO: www.lo-nho-ordningene.no/afp/
- For statsansatte og lærere: www.spk.no/no/Person/Pensjon/AFP/
- For ansatte i kommunesektoren: www.klp.no
- For arbeidstakere omfattet av tariffavtale med arbeidsgiverforeningen Spekter: www.spekter.no
- For ansatte i finansnæringen: www.nav.no

Hvordan søker du?

Det er ikke bare fem ulike AFP-ordninger. Det er også ulike prosedyrer for å søke om AFP, avhengig av hvilken av de fem ordningene du tilhører. Felles for alle er at du må søke om AFP på søknadsskjema som du får hos arbeidsgiver eller hos NAV. Ellers gjelder følgende regler:

AFP i LO/NHO-ordningen: Du og arbeidsgiveren din skal fylle ut søknadsskjemaet i fellesskap. Skjemaet leveres NAV lokalt.

AFP i Spekter-området (tidl. NAVO): Du skal fylle ut søknadsskjemaet og levere det til arbeidsgiveren din.

Statens Pensjonskasse: Du og arbeidsgiveren din skal sammen fylle ut søknadsskjema og pensjonsmeldingsskjema. Søknaden sendes Statens Pensjonskasse.

AFP i finansnæringen: Du skal fylle ut søknadsskjema og levere det til arbeidsgiveren din.

Kommunalt ansatte må kontakte arbeidsgiver.



Vi vil ha en AFP som er like god som i dag, og da må jo levealdersjusteringen kompenseres.

Hans Olav Felix,
leder EL & IT Forbundet

Jeg kan ikke skjønne annet enn at Regjeringen bøyer av i AFP-saken.



Randi Reese,
FO-leder

Hvorfor skal en person som kan stå i en god jobb til 70 år, få et AFP-tillegg oppå Folketrygden?

Arve Bakke,
leder i Fellesforbundet

Ferietilbud for Arbeidsmandens lesere i samarbeid med DTF travel

REISER – Du kjører selv!



Ankomst 2008:
Juli: 6. 13. 20.
Aug.: 3.

Sommerferie ved Storebælt

6 dager på Sinatur Hotel Storebælt i Nyborg, Danmark

Det nyrenovertede og moderne Sinatur Hotel Storebælt ligger i Nyborg, med havet som nærmeste nabo - og en fantastisk utsikt over Storebælt. Det naturskjønne området rundt hotellet åpner for en rekke friluftaktiviteter. Besøk Nyborg Slott 2 km, Egeskov Slott 30 km, Odense Zoo 30 km, Fjord & Bælt Center 25 km. Avstand til København: 150 km

Sinatur Hotel Storebælt

Hotellet tilbyr frokostrestaurant, grillplass, terrasse, oppholdsrom, butikk og gratis P-plass. Alle rom har bad/toalett, TV, telefon, Internett og radio.

Opplevelser & severdigheter - Vi anbefaler:

- Odense: Fyns hovedstad, med H.C. Andersens hus, Carl Nielsen Museet, shopping, kaféliv, guidede byturer og teaterforestillinger.
- Odense Zoo: En dyrisk opplevelse for store og små!
- Egeskov Slot: Europas best bevarte vannborg fra renessansen, med flotte hager og parker samt spennende museer.

- 5 overnattinger
- 5 frokoster

kr **1.699,-**
per person i dobbeltrom

kr **1.999,-**
per person i dobbeltrom
Spar kr 1.010,-

- 5 overnattinger
- 5 frokoster
- 5 toretters middager/
buffer

Herlige dager på Nordjylland

6 dager på ★★★ Hotel Søparken i Nordjylland, Danmark

Nordjylland byr på kystidyll og severdigheter! Mellom badebyen Blohus og livlige Aalborg, ligger 3-stjerners Hotell Søparken, i Åbybro, nær flere attraksjoner. Ta turen til spennende Aalborg (20 km), det forfriskende Vesterhavet (15 km) eller besøk vakre Skagen (112 km). 25% rabatt på green fee ved Øland Golfklub.

Nordjylland er flott og mangfoldig! Her er dere aldri langt fra verken den ville vestkysten, eller den rolige østkysten. Området byr dessuten på et av Danmarks flotteste naturfenomener, Råbjerg Mile, Nord-Europas største "vandrekli" (stort gress/stråområde ved stranda).

★★★ Hotel Søparken

Hotellet tilbyr restaurant, gårdshave/terrasse, biljard, badstue, solarium og innendørs svømmebasseng. Svømmebassenget kan være reservert til private selskaper. Alle rom har bad/toalett, telefon og TV.



Ankomst:

Juni: 30.
Juli: 7. 14. 21. 28.
Aug.: 4. 11. 18. 25.

Gode barnerabatter:

1 barn inntil 6 år kr 279,- i foreldrenes seng.
2 barn inntil 12 år halv pris i foreldrenes rom.

DTF travel hjelper deg med bestilling av både oppholdet og båtreisen på tlf. 22 41 84 44.



Ring DTF travel på telefon **22 41 84 44**
eller klikk inn på **www.dtf-travel.no**

og tast inn annonsekoden **Arbeidsmanden** i tekstfeltet til venstre.

Inkl. sluttregning. Ekspedisjonsgebyr kr 59,-. Med forbehold om utsolgte datoer og trykkfeil. Gode barnerabatter: Ved to betalende voksne. Pengene du sparer er i forhold til hotellets veiledende normalpris – med forbehold om spesialtilbud. Avbestillingsforsikring kan kjøpes.



I mål

med Eiksundsambandet



Flott gjeng!

– Prosjektleder Jan Lima i Mesta er meget godt fornøyd med anleggsgjengen som har deltatt på Eiksundsambandet. – Vi har hatt veldig

bra arbeidsfolk i sving. De har skapt et usedvanlig godt miljø på anlegget, og utført arbeidet på en profesjonell og flott måte. Det har vi rost dem for. Det er moro å gå på jobb når miljøet er så godt.

Og det gjelder for både arbeiderne og oss i ledelsen, sier Jan Lima. Han mener Eiksundsambandet har blitt et kvalitetssamband. – Den undersjøiske tunnelen er tettere enn planlagt. Resultatet

har blitt veldig bra både sikkerhetsmessig og på alle andre måter. Det er skrevet veihistorie mange har grunn til å være stolt over, sier Jan Lima.

Etter 660 000 arbeidstimer og nær fem års anleggsdrift, er fastlandsprosjektet Eiksundsambandet i Møre og Romsdal i mål. – Vi er stolte over jobben som er gjort, konkluderer anleggsfolket. Arbeidsmanden var med i innspurten.

Tekst/foto: Sissel Brunstad



Foto: Per Tormod Nilsen

– Vi får plass til den også. Hiv den oppå! Anleggsveteranene Øystein Tafjord og Bjarne Skarsbø i Mesta rydder forskalingsbord, plastkanner og annet rusk langs den nye veitraseen på Ørsta-sida av Eiksundsambandet. Den 15 kilometer lange veistrekningen fra Ulstein til Ørsta og Volda skal være prikkfri til åpningen. De to arbeidskameratene er anleggsveteraner. Bjarne fra Gudvangen og Øystein fra Tafjord, har

begge vært organisert i Arbeidsmandsforbundet i over 30 år.

Over Vartdalsfjorden henger regnet grått og tungt. Det høljer ned, men arbeidet må unna uansett vær. Verdensrekordholderen Eiksundtunnelen med bunnivå på 287 meter under havet, og resten av Eiksundsambandet skal være i finpussen til åpningsdagen. Nøyaktig fem år etter første spadestikk, får det mest folkerike øysamfunnet i landet en ny,

ferjefri hverdag. 22 000 øyboere knyttes landfast til Ørsta/ Volda og tilsammen blir dette en region på over 40 000 mennesker. Karene i Mesta har gjort sitt for at en gammel drøm for øyfolket blir virkelighet.

– Det har vært en fin arbeidsperiode, men «steikje mykje regn» hele tiden. Kun to dager har jeg jobbet uten regnklær. Det er det fæleste jeg har opplevd, sier Øystein Tafjord med et smil og tørker regndråper

fra panna. Men snart er karene i mål. Rundt dem jobber andre på spreng: veibanen merkes, gatelykter monteres, skilt skrues opp, den automatske bompengestasjonen monteres og stilles inn, lys og nødsamband i tunnelene, på Eiksundbrua og langs de nye tilførselsveiene, blir skrudd på plass og testet. Datautstyr og fotobokser likeså. Det 15 kilometer lange sambandet på riksvei 653, består også av to andre tunneler: Helgehorntunnelen og Morkåastunnelen. I tillegg er den 405 meter lange Eiksundbrua og flere tilførselsveier anlagt.

Samferdselshistorie

Det er samferdselshistorie som skapes på Søre Sunnmøre. Verdensrekordholderen Eiksundtunnelen på vel 7,8 kilometer, er også den nest lengste i landet. Utfordringene underveis har vært mange. Blant an-

net dårlige fjellpartier og store vannlekksjer. Dette forsinket prosjektet med et par måneder. Men etter injeksjon av 1 641 000 kilo sementmasse, lekker nå tunnelen 1500 liter pr. minutt. Fem pumpestasjoner sørger

i Ørsta/ Volda. Anlegget er ingeniør- og anleggskunst på høyt nivå. Det er øykomunene Herøy, Ulstein, Sande og Hareid som får fastlandsforbindelse med Ørsta og Volda. Snart er lasteplanet på den gule

«Det er spesielt å være med på et arbeid der en hel region blir knyttet sammen. Vi føler vi gjør samfunnsnyttig og gangs arbeid»

for å transportere bort vannet. For å unngå drypping i veibanen, er det montert 130 000 kvadratmeter vannsikring i tunnelen. For å hindre stein i å falle ned, er veggene dekket av åtte centimeter sprøytebetong, og nær 40 000 sikringsbolter av stål. Til sammen er 777 000 kubikkmeter fjell sprengt bort og brukt til nye veier og utviding av flyplassen

Mesta-bilen fullt, og de to arbeidskarene er klar for lunsj i arbeidsbrakkka like ved innslaget til Eiksundtunnelen.

Stolte arbeidere

Over 660 000 arbeidstimer er lagt ned i prosjektet de siste fem årene, og nå skal en av de siste lunsjene inntas i spisebrakkka.



JOBBen FERDIG: Her en fornøyd arbeidsgjeng foran tunnelåpningen etter at jobben er gjort, fra venstre foran: Bjarne Skarsbø, Jan Torvik, Espen Garshol og Øystein Tafjord. Bak fra venstre (halvt skjult) Arne Humberstet og Asbjørn Akse.

Fra kjeledress til skjorte og slips

Over matpakken oppsummerer Mestajengen siste finishen.

– Det har blitt veldig bra. Vi er rett og slett stolte over å ha vært med på dette, er omkvedet. Øystein Tafjord er den av karene som har vært lengst på Eiksunds-anlegget: vel tre og et halvt år.

– Det har vært en veldig hyggelig tid. Jeg har jobbet med tunnel og anlegg siden 1980, og var blant annet med på Tafjordtunnelen, Øksendalstunnelen, tunnelen i Innfjorden, et par i Ålesund og flere andre lokale samband. Men Eiksundsambandet er det største. Bjarne Skarsbø har også med gode minner fra dette oppdraget når han snart skal videre til andre anlegg.

– Vi har hatt et kjempefint arbeidsmiljø. Bolig- og kost, kameratskap og det jobbmessige har vært topp, sier Skarsbø.

Jan Torvik har vært på anlegg «all sin dag» som han sier, og drar i gang mimring om utviklinga i tunnel- og anleggsbransjen.

– Dagen i dag kan ikke sammenliknes med før i tida da handemakta rådde, sier han.

– Ja, da var det spett på røysa og manuell spyling, supplerer Tafjord. Nå har de laget det som blir kalt Norges mest moderne veianlegg. Smilene og latteren sitter løst rundt bordet.

Omkalfatring

Smile gjør mange i disse dager. Anlegget har blitt om lag 25 millioner kroner rimeligere enn kalkulert, og prislappen blir cirka 970 millioner 2008-kroner. Både selve sambandet, opparbeiding og tilrettelegging av landskapet med skjæringer, underganger, rundkjøringer og rasteplasser har fått mye skryt. I enden av Eiksundsbrua er sågar badestrand, rasteplass og ny småbåthavn anlagt! Folk fra inn- og utland har vært på synfaring for å få med seg tips og inntrykk om hvordan et slikt samband kan lages.

– Det er spesielt å være med på et arbeid der en hel region blir knyttet sammen. Vi føler vi gjør samfunnsnyttig og gangs arbeid, sier Arne Humberset

fra Volda. Kollega Espen Garshol slutter seg til.

– Dette er rett og slett historisk. Sambandet betyr en hel omkalfatring av samfunnet på Søre Sunnmøre. Nå blir både arbeidsmarked, handels- og utdannings-tilbudet, kulturlivet og tilbudene innen helsesektoren knyttet sammen. Flyplassen på Hovden kan nås på noen minutter, og sosialt slipper man hele tiden å ta hensyn til siste ferja heim på kveldstid. For ikke å snakke om næringslivet med all maritim industri. Tenk så når Kviksvegen blir realisert og knytter Sunnmøre videre sammen med Nordfjord!

Rødrev på laget

Nå er anleggslivet ved Eiksundsambandet snart over. De fleste anleggsfolka har dratt til andre oppdrag allerede.

– Litt vemodig er det jo, men slik er hverdagen vår. Vi drar fra den ene plassen til den andre. En gang på anlegg, alltid på anlegg. Det blir en livsstil, men etter hvert som åra går kvier en seg i grunnen mer og mer for å dra ut på nye oppdrag. De fleste av oss har familie, og det merkes etter hvert at det blir tyngre å leve slik vi gjør, vedgår Øystein Tafjord og Bjarne Skarsbø.

Mellom grovskiva, leverposteien og kaffekoppene, beretter de om et uvanlig innslag i hverdagen.

– Fire rødrever har gått inn og ut av arbeidsbrakkia i månedsvis. Det har vært helt spesielt. En valp har vært særlig nærgående. Han drakk melk rett av koppene våre og spiste til og med innmaten i en av hjelmene! Så dro den av sted med ei holdelykt, humrer de. Lunsjen er over. Karene må ut i regnet igjen og skal ta aller siste oppryddingen og klargjøringen.

– Det er slik vi bygger landet videre. Det er slik vi skaper grunnlag for velferd og vekst, sa samferdselsminister Liv Signe Navarsete blant annet da hun skar over snora og åpnet Eiksundsambandet 23. februar. Åpningsdagen ble en stor folkefest med tusenvis av sunnmøringer som ville overvære den historiske markeringen av en ny tidsalder. Flaggene til topps, hornmusikk, verdensrekord i sykkelløp i under-sjøisk tunnel som skal inn i Guinness' rekordbok og god stemning preget feiringen.

Bjarne Skarsbø hadde pakket ned kjeledressen og trukket i skjorte og slips. Sammen med skiftleder for tunnel, Inge Arstein og anleggsleder Annie Jensen representerte han anleggsarbeiderne i Mesta under åpningen.

– Det var selvsagt en ære å få representere arbeiderne, og dette ble en stor dag for alle, seier Bjarne Skarsbø. Samferdselsministeren roste arbeidet som var gjort, og det var tre stolte anleggsfolk som fulgte med på både åpningsseremonien og i feiringen videre utover dagen.

– Alt gikk veldig godt. Det var mye folk og stor stemning. Det er tydelig at dette sambandet er kjærkomment for alle her ute. Selvsagt er det kjekt å ha vært med og bidratt til at de fikk dette viktige sambandet, sier Skarsbø. Som vanlig var både hoved- og underentreprenører invitert til feiring hos byggherren Statens vegvesen. Sammen med lokalpolitikere, fylkesmann, statsråd og andre, tok de æresrunden langs hele sambandet med buss tur – retur fra Ulsteinvik. Etterpå ventet middag og fest på hotellet i Ulsteinvik. – Trivelig, men litt skuffende at arbeidsfolket til både hoved- og underentreprenørene ble så lite nevnt i takketalen og i andre sammenhenger under middagen, sier Bjarne Skarsbø. Fullføringen av prosjektet, samt egen innsats på Eiksundsambandet, kunne anleggsveteranen avslutte som gjest på anleggsfesten hos den lokale underentreprenøren Aurstad i Volda. – Vi har hatt et flott samarbeid med lokale entreprenører, og det var veldig trivelig å avslutte det hele sammen med dem, konkludere Bjarne Skarsbø. Anleggsarbeideren er klar for nye oppdrag. Neste stopp blir på hjemmebane: tunnelrenskning i Arna - Nipetunnelen i Bergen.

Nytt avløser



INNTAK: - Her skal inntaksrøret for det nye kraftverket ligge, sier prosjektansvarlig Per Smedberg, som regner med at det blir mindre vann som renner over



UTLASTING: En ny salve er skutt og arbeiderne står klar til å starte utlastingen. I bakgrunnen sees gasstanken til Titania.



KULTUR: Etter over 100 år er det på tide at disse generatorene får avløsning og skal nå inngå i det nye kultursenteret i Hellenen.

For over hundre år siden ble kraftverket innerst i Hellenen i Jøssingfjord bygget med det formål om å skaffe kraft til smelteverket. Den gang var det to kraftverk, et øvre og et nedre med en samlet fallhøyde på 220 meter.

gammelt



HISTORISK: Da det første kraftverket ble bygget, måtte de bygge trykkammer for å få ut luften før den ble sendt ut i rør ned til øvre stasjon. Dette er i dag noen mektig byggverk.



ÆRVERDIG: Den gamle ærverdige stasjonen skal inngå i det nye kultursenteret i Jøssingfjord.

dammen i framtida.

I de siste 30 årene er det bare det nederste som har vært i bruk, og da med en maksimal produksjon på 5 GWh.

Med den nye ledelsen kom også tanken om å lage et helt nytt verk som utnyttet den totale fallhøyden. Etter mange runder med de amerikanske eierne, og ikke minst myndighetenes satsing på grønn kraft, kom beskjeden før jul: sett i gang og bygg.

Det meste av planleggingen var da ferdig.

I januar smalt den første salven av entreprenørfirmaet Skanska på den 780 meter lange tunnelen som skal gå inn mellom gasstanken og den gamle stasjonen.

– De første 175 meterne har en dimensjon på 16 kvadratmeter, men de siste blir på 12. I overgangen fra 16 til 12 støpes det en propp med et rør som føres ut til selve stasjonen, som blir liggende ute i dagen rett under riksvei 44. Det vil få en utforming

som passer inn i området, sier prosjektansvarlig Per Smedberg.

– Helt innerst bores det en rørsjakt på 110 cm opp til demningen for Tellnesvannet og dermed blir den totale fallhøyden utnyttet. Effekten på det nye verket blir på 16 GWh og skal stå ferdig til produksjon i desember måned, avslutter Smedberg.

Tekst og foto: Svein Jarl Liestøl



Illustrasjonsfoto: colourbox.com

? Jeg ønsker å få et tilbud fra dere på bl.a. hus-, bil- og barneforsikring.
• Oppnår man rabatter ved å samle flere forsikringer hos dere?

Hei!

Dersom du samler flere forsikringer hos SpareBank 1 gjennom LOfavør
• kan du oppnå følgende rabatter:

3 forsikringer: 10 prosent rabatt
4 forsikringer: 15 prosent rabatt
5 forsikringer: 20 prosent rabatt
Bankkunde i SpareBank1, 5 prosent rabatt.

Du kan altså til sammen få 25 prosent rabatt på forsikringene dine.

For å bestille ringer du medlemstelefonen på 815 32 600 eller du kan oppsøke en av SpareBank 1-bankene.

Hilsen Magne

? Vi skal leie et sommerhus i Danmark til sommeren, og
• lurer på om vår innboforsikring dekker eventuelle skader på utleiers ting, eks. tv?

Hei!

Hjemforsikringen du har gjennom LOfavør dekker
• skade på utleiers ting når du som leietaker er erstatningsansvarlig.

Hilsen Magne



? Min samboer er medlem i LO og LOfavør. Jeg har billån og forsikring i to ulike selskap, og har hørt at man som samboer av en som er medlem i LO kan også benytte seg av disse tilbudene. Stemmer dette? Er det mulig at jeg flytter lånene mine til banken som dere bruker og hvordan går jeg frem?
Hilsen Morten

Hei, Morten!

Som samboer av et LO-medlem kan du benytte deg av LOfavør-fordelene. Du kan blant annet få bilforsikring med toppvilkår til samme pris som en standard forsikring, og du får i tillegg lavere egenandel og høyere startbonus enn det som er vanlig. Når det gjelder boliglån, kan du

flytte dette kostnadsfritt til en SpareBank i bank og få gode betingelser. LOfavør har også gode betingelser på billån. Jeg vil anbefale deg å ta kontakt med din nærmeste

SpareBank 1-bank eller ringe medlemstelefonen på 815 32 600 og registrere deg som familiemedlem av LOfavør-medlem.

Hilsen Magne



Illustrasjonsfoto: colourbox.com

Kjempeskrape på Titania

At Titania har Norges største rullende utstyr, er ingen sensasjon. Nå har gruvevirksomheten også den største veihøvelen som produsenten Cat har levert.

Tekst og foto: Svein Jarl Liestøl

Veiskrapen som ankom Tellnes etter nytt år, er nå satt inn i produksjonen. Fremdeles mangler frontskjær, men det skal først og fremst brukes til snøbrøyting, og behovet for det er der ikke nå. Vekten på veiskrapen er hele 30 tonn og den har en prislapp på 5,5 millioner kroner. Skjærebredden er på nesten fem meter og den totale lengden er på ti meter.

Tønnes Omdal kjørte skrapen da vi var på besøk, og var meget begeistret. Han forteller at stolen er spesielt god, fordi han kan sitte komfortabelt uten å måtte lene seg fram for å svinge. All styringen skjer fra to hendler hvor det er knapper for sving og styring av skjær.

– Det er litt spesielt med en ripper bak



SV/ER: – Disse skal brukes til å rippe opp grunnen før vi skrapper når veien er ujevn, sier Tønnes Omdal.

som kan brukes dersom jeg ønsker å jevne ut veibanen. Foreløpig har jeg bare kjørt den i et par dager, så det er litt uvant. Men det kommer seg etter hvert, sier den er-

farne gruvearbeideren.

PS: Det finnes visstnok en skrape oppe på Storforshei i Mo i Rana som er større, men det sies at den ikke lenger er i bruk.

Lærerikt kurs



Forbundsskolen for avdeling 7 ble avholdt i månedsskiftet januar/februar på Jæren Hotell Bryne. Vi var 11 deltakere som fulgte den hele uken. Ellen Johanne Bergly tok turen fra avdeling 1 for å følge oss.

Ulf Ulriksen var foreleser på kurset, og han tok oss inn på mange spennende temaer.

Han var innom blant annet historie, solidaritet, forbundets vedtekter, rollen som tillitsvalgt, rollespill angående forhandlinger, protokollføring, etterarbeid, media og konflikter.

Det var en del gruppearbeid - noe som ga oss mye og som viste hvor viktig det er

å arbeide i team og løse oppgaver sammen. Til slutt vil jeg takke avdelingen og Ulf for et fint og lærerikt kurs.

*Line Tofteland,
kursdeltaker*

Ny org.arbeider

Gunnar Eriksen er ansatt som ny organisasjonsarbeider i avdeling 2. Han er 28 år, vekter og har det siste året vært hovedtillitsvalgt i G4S.

– Jeg ønsker å fremme forbundet overfor de yrkesgruppene vi representerer. Dessuten å bevisstgjøre de ansatte og bygge organisasjonen der det trengs. Spesielt i bedrifter uten tariffavtale. Det er stor uvitenhet om hvordan en fagforening fungerer, poengterer Gunnar Eriksen, opprinnelig fra Brøttum rett sør for Lillehammer, nå bosatt i Oslo. Han begynte i jobben allerede 25. februar, ti



dager etter at forbundsstyret besluttet at det var Gunnar det ville ha.

Det er spesielt grupper som ikke er kjent med norske tradisjoner når det gjelder fagorganisering han gjerne vil jobbe mot. Samt å bidra til å skolere tillitsvalgte, både nye og mer erfarne. Skolering er et veldig viktig poeng for ham. Kunnskap skaper forståelse, konstaterer han.

Han har god innsikt i hvordan avdelingen drives og har samarbeidet nært med dem som jobber der i dag, både ansatte og valgte. Det fordi han har hatt tillitsverv og der ved hyppig kontakt med dem: Medlem, nest-

leder og leder i ungdomsutvalget i avdeling 2, medlem av det sentrale ungdomsutvalget, han har vært med i bransjerådet for vakt og også vært medlem av LOs ungdomsutvalg i Oslo.

Gunnars første oppgaver blir å ta tak i prosjektet «Renhold på norsk», samt et pilotprosjekt for tillitsvalgte med innvandrerbakgrunn. Folk som allerede kommuniserer godt på norsk, men som trenger innføring i det han kaller fagforeningsnorsk.

– Dette er viktig lærdom å få med seg. Ord og uttrykk kan ha en annen betydning her i landet enn i det landet de kommer fra, sier Gunnar Eriksen.

BA

Verdensstjerne til Titania



DAGBRUDDET: Her skal den planlagte konserten pågå. (Foto: Svein Jarl Liestøl)

Den 16. august kan mange musikkelskere virkelig glede seg til en liten sensasjon, for da synger verdensstjernen Katie Melua i dagbruddet til Titania på Tellnes i Rogaland.

Det er i forbindelse med kulturfestivalen i Dalane - som er en del av Kulturbyen Stavanger 2008. Det er første gang at

det store dagbruddet blir brukt i en slik anledning.

Melua kommer opprinnelig fra Georgia i tidligere Sovjetunionen. Hun har tidligere blant annet optrådt i bunnen av Troll-plattformen i Nordsjøen. Melua synger en slags jazzpreget musikk og debuterte i 2003. Man regner med over 4000 besøkende denne augustkvelden.

Radar overvåker dagbrudd



OVERVÅKNING: Den store radarskjermen svinger over den sørvestlige delen av det store dagbruddet på jakt etter ustabile områder. (Foto: Svein Jarl Liestøl)

Det siste året har Titania AS hatt store problemer med ustabile områder i det store dagbruddet på Tellnes. Produksjonen har en flyttet til deler av dagbruddet som ikke var i planen for året.

I høst startet et lokalt entreprenørfirma med å ta ned ustabile områder. Men for å få skikkelig overvåking av hele sørvestlige delen av det store dagbruddet, er det innkjøpt en radarskjerm som hele tiden sørger for bilder av området som hele tiden sammenliknes, og dermed vil uregelmessigheter registreres.

Det er første gang at et slikt utstyr blir brukt i europeiske dagbrudd. Det er knyttet stor spenning til produktet som har en kostnad på 5 millioner kroner.

Verv og vinn!

Bli med i vervekampanjen. Flotte premier venter. Alle som deltar i kampanjen er med i trekningen av en reise. Trekning foretas én gang i året - ved utgangen av januar.

1 medlem



- 1 medlem:
1. T-skjorte ■ 2. Toalettmappe
■ 3. Osetsett ■ 4. Skopussesett

2 medlemmer



- 2 medlemmer:
5. Minnepenn ■ 6. Tursekk ■ 7. Sportsbag

10 medlemmer



- 10 medlemmer:
15. iPod Nano ■ 16. Espressomaskin
■ 17. Samsonite trillekoffert

20 medlemmer



- 20 medlemmer:
18. Silva kikkert ■ 19. Tivoli Radio DAB
■ 20. Kärcher høytrykkspysler med terrassevasker

3 medlemmer



- 3 medlemmer:
8. Minigrill med termobag ■
9. Trillebag ■ 10. Juicepresse ■ 11. Skulderveske

30 medlemmer



- 30 medlemmer:
21. GPS ■ 22. Media desktop og flatskjerm
■ 23. DeWalt kapp- og gjersag
■ 24. Reise til 4000,-

5 medlemmer



- 5 medlemmer:
12. Blender ■ 13. Silva hodelykt
■ 14. Fleecejakke Verona



Innmelding

Kupongen klippes ut og sendes til den avdelingen du tilhører, eller du kan gjøre det via våre hjemmesider, www.arbeidsmandsforbundet.no

Navn:					
Fødselnummer/Personnummer:					
Adresse:					
Postnummer:			Sted:		
Telefon privat:			Mobil:		Telefon jobb:
Yrke/stilling:				E-postadresse:	
Arbeidsgiver:					
Arbeidssted:					
Er du medlem i annet forbund/i tilfelle hvilket:					
Vervet av:					
Adresse:					
Send premie nummer:				Ikke send premie, jeg samler opp:	
Jeg har samlet opp vervinger tidligere, send meg premie nr					
Størrelse:	S	M	L	XL	XXL
Koffert farge:	SORT			RØD	

Avd. 1 Øst

Postboks 118, 3191 Horten

Avd. 2 Oslo/Akershus

Postboks 8842 Youngstorget, 0028 Oslo

Avd. 3 Møre og Romsdal

Storgt. 9, 6413 Molde

Avd. 4 Nordland

Svalbardgata 26, 8610 Grubhei

Avd. 5 Innlandet

Fakkelgården, 2624 Lillehammer

Avd. 6 Vest

Håkonsgt. 5, 5015 Bergen

Avd. 7 Sør-Vest

Jens Zetlitzgt. 21, 4008 Stavanger

Avd. 8 Midt-Norge

Folkets Hus, 7011 Trondheim

Avd. 9 Nord

Postboks 1060, 9503 Alta

Avd. 142 Longyearbyen

Arbeiderforening
Postboks 408, 9171 Longyearbyen

Avd. 111 Løkken

Grubearbeiderforening
7332 Løkken Verk

Avd. 214 Sandbekk

Grubearbeiderforening
4380 Hauge i Dalane



			G			T		U						
			A	G	R	A		S	V	I				
				L	I			S	T	I				
		S	P	A	K		T	Ø	R	R				
			O	M		P	Å		V	E				
			M	O	T	O	R	S	A	G				
			P	U	R	E		K	R	I				
				R	A		L	Ø	E					
		S		A	R		F	L	Ø	Y	T	E		
→	M	E	D	→	G	O	D	↑	O	S	T	P		
	P	A	R	E	R	E		E		S	T	E	L	L
		T	V			R	A	M				N	Y	E
		P	A	R	T	I	K	O	N	G	R	E	S	S
		A	N	I	O	N		N	E	I	E			K
		U	T	E		G	A	T	E		O	V	E	R
	O	S			F		S	E	R		L	I	D	O
		E	L	I	E	S	E	R		R	E	E	L	T
		R	E	S	T	E	R	E		E	N	S	E	T

Den gang da...

«Utvidet yrkesopplæring for unge jenter!

Yrkesopplæring for unge jenter i grunnen har vært lite påaktet, men som i dag kommer mer og mer i forgrunnen. Det vil si: Det ene problem løses neppe uten at andre problemer følger i kjølvannet.

Slik også med dette. Yrkesopplæring for unge jenter har vært drøftet i den faglige og politiske sektor blant kvinnene, men uten at en er kommet noe lenger, ti tross for at alle yrker, i hvert fall teoretisk sett, står åpne for kvinnene. Full likestilling i arbeidslivet med lik lønn for arbeid av samme verdi er av de ting som krever at jentene må kunne sine ting. Dvs. for å

være konkurransedyktig må de skaffe seg de nødvendige kvalifikasjoner, yrkesmessig utdannelse eller spesialisere seg på ett eller annet område i arbeidslivet for å bli fullverdig arbeidskraft for igjen å kunne få den samme betaling for sitt arbeid som mennene.

(...) Mødrene og fedrene må hjelpe oss til en omstilling, slik at det blir en selvølgelighet at alle mennesker skal forberede seg så godt som mulig til en innsats i arbeidslivet, det være seg den unge gutten eller jenta.

I denne omgang gjelder det døtrenes framtidsmuligheter.»

Ragna Karlsen i *Arbeidsmanden*
Nr. 2-3 1958

Arbeidsmanden 2008

Trykkedatoer:

- Nr. 4 17. april
- Nr. 5 22. mai
- Nr. 6 26. juni
- Nr. 7 28. august
- Nr. 8 25. september *Stoff til bladet må være i redaksjonen*
- Nr. 9 30. oktober *minst en uke før trykkedato.*
- Nr. 10 4. desember

Vinnere av På kryss & Tvers nr. 1:

Jorunn Andersen, 1930 AURSKOG
Ingunn Røstvold 6683 VÅGLAND
Jan Ove Sørheim, 1400 SKI

Landsmøtet 2011

Norsk Arbeidsmandsforbunds 37. ordinære landsmøte skal avholdes i Folkets

Hus i Oslo i mai 2011. Det vedtok forbundsstyret i sitt møte 14. februar.

Bevilgninger

Forbundsstyret bevilget 25 000 kroner til en dokumentarfilm om Oppdalskiferens historie. Det er Ragnhild Skjelstad som står for prosjektet med film, registrering av gammelt verktøy og bevaring av diverse bygg. Skjelstad fikk 10 000 kroner i 2007,

og forbundsstyret ba den gangen om at det ble sagt mer om det som berører organisering og fagforeningsvirksomheten innen skiferindustrien på Oppdal.

Arbeidsmandsforbundet ønsker at forbundets logo skal være synlig i filmen.

Norsk Arbeidsmandsforbund



Stiftet 13. april 1895

Postadresse:
Postboks 8704 Youngstorget, 0028 Oslo
Besøksadresse: Grubbegt. 6
Tlf.: 23 06 10 50 - Telefaks: 23 06 10 92
E-post: norsk@arb-mand.no
<http://www.arbeidsmandsforbundet.no>

Forbundets administrasjon:

Erna C. Dyrge - forbundsleder
Tlf. 23 06 10 61

Helge Haukeland - nestleder
Tlf. 23 06 10 66

Kirsti Mandal - organisasjonsleder
Tlf. 23 06 10 60

Svein Johansen - forbundssekretær
Tlf. 23 06 10 69

Lise Solvang - forbundssekretær
Tlf. 23 06 10 67

Trond Karlsen - forbundssekretær
Tlf. 23 06 10 63

Thorbjørn Jungård - forbundssekretær
Tlf. 23 06 10 91

Pål Sture Nilsen - ungdomssekretær
Tlf. 23 06 10 62

Øvrige:

Ghulam Abbas - økonomisjef
Tlf. 23 06 10 73

Oddbjørn Nilsen - faglig sekretær
Tlf. 23 06 10 85

Trond Erik Thorvaldsen - informasjonssekretær
Tlf. 23 06 10 81

Johnny Myrvold - organisasjonssekretær
Tlf. 23 06 10 70

Forbundsstyret:

I tillegg til forbundsleder, nestleder, organisasjonsleder og forbundssekretær Svein Johansen består forbundsstyret av:

Kjell Borglund (Innlandet), Jens Petter Hermansen (Oslo/Akershus), Tommy Nymo (Nordland), Eva Jenssen (Midt-Norge), Terje Mikkelsen (Sør-Vest), Karl S. Olsen (Møre og Romsdal), Toril Torsvik (Vest).

Forbundets avdelinger:

NAF avd. 1 Øst:
Tlf. 33 03 05 15. Telefaks 33 03 05 14

NAF avd. 2 Oslo/Akershus:
Tlf. 23 06 17 70. Telefaks 23 06 17 71

NAF avd. 3 Møre og Romsdal:
Tlf. 71 20 16 10. Telefaks 71 20 16 11

NAF avd. 4 Nordland:
Tlf. 75 12 08 88. Telefaks 75 12 08 99

NAF avd. 5 Innlandet:
Tlf. 61 05 42 50. Telefaks 61 05 42 60

NAF avd. 6 Vest:
Tlf. 55 30 91 80. Telefaks 55 30 91 81

NAF avd. 7 Sør-Vest:
Stavanger: Tlf. 51 50 02 39. Telefaks 51 50 02 42

Kristiansand: Tlf. 38 09 24 70.
Telefaks 38 09 53 88

NAF avd. 8 Midt-Norge
Tlf. 74 13 56 00

Trondheim: Telefaks 73 87 94 91
Steinkjer: Telefaks 74 13 56 26

NAF avd. 9 Nord:
Tlf. 78 43 67 01. Telefaks 78 44 50 15

NAF avd. 111
Løkken Gruvearbeiderforening:
Tlf. 72 49 64 87

NAF avd. 142
Longyearbyen Arbeiderforening:
Tlf. 79 02 51 26. Telefaks 79 02 13 09

NAF avd. 214
Sandbekk Grubearbeiderforening:
Tlf. 51 47 82 97. Telefaks 51 47 80 38

B-Postabonnement

Ved adresseendring:
Fyll ut slippen og send den inn til
Norsk Arbeidsmandsforbund,
Postboks 8704, Youngstorget,
0028 OSLO

Ny adresse

.....

.....

Ny arbeidsgiver

Foto: colourbox.com

■ Følg med på
tariffoppgjøret

■ Bli med på
AFP-debatten

■ Les daglige nyheter
fra arbeidslivet

www.FriFagbevegelse.no